

^HBASIN YOLUYLA ADLİ HABERLERİN VERİLİŞİ VE SUÇSUZLUK KARİNESİ

Arş. Gör. Dilara YÜZER*

GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin ve buna paralel olarak kitle iletişim araçlarının gelişimi ceza adaletinin sağlanması sürecini etkilemiştir. İletişim olanaklarının yaygınlaşması sonucu, soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgeler hızlı ve kolayca kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Şüpheliye ve sanığa ait bilgilerin haber yapılması ise kişilerin suçlu olduğu önyargısını doğurmakta, suç şüphesi altındaki kişinin toplum içindeki statüsünü, şeref ve haysiyetini olumsuz etkilemektedir.

Ülkemizde örneklerine sıkça rastladığımız üzere, basın soruşturmanın gizliliği ilkesini ihlal ederek işlenen suçların failine ve mağduruna ilişkin haber niteliği taşımayan birçok açıklama yapılmaktadır. Adli haberlerin sansasyonel etkisini kullanma gayesi güden basın, bu esnada şüpheliye, sanığa, delillere, olay yerinin fotoğraf ve görüntülerine yer vererek kişilerin toplum nezdinde yargısız infaz edilmesi sonucu suçsuzluk karinesini ve buna bağlı olarak lekelenmeme hakkını ihlal etmektedir.

Basın özgürlüğü temel bir özgürlük olarak Anayasa'nın 28. maddesinde korunmuştur. Suç ve cezalara ilişkin temel bir hak olarak suçsuzluk karinesi ise 38. maddenin dördüncü fıkrasında; "*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.*" ifadesiyle korunmuştur. Birbirlerinin alanına nüfus eden kamusal özgürlük ve hakkın karşı karşıya geldiklerinde sınırlarını çizmek önem arz etmektedir.

^H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* Gediz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı

Çalışmamızda basın özgürlüğü ve sınırları çerçevesinde basına adli olaylara ilişkin bilgi verilmesi ve basının bunları aktarım biçimi hukuka uygunluk kriterleri doğrultusunda açıklanmıştır. Bu itibarla basın özgürlüğü karşısında suçsuzluk karinesi ve korunması incelenmiştir. Suçsuzluk karinesinin lekelenmesi hakkıyla ilişkisi ortaya konularak bu karineyi korumaya yönelik olarak soruşturmanın gizliliği ve basın yoluyla ihlali irdelenmiştir.

I. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ VE SINIRLARI

A. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Haber ve düşünceleri serbest olarak toplamak, bu haberleri özgürce yorumlamak, eleştirmek ve yayımlamak serbestisi basın özgürlüğünü ifade etmektedir¹. Temelde haber ve bilgileri verme ve alma serbestisi iletişim özgürlüğünü oluşturmaktadır². Basın özgürlüğü ise, düşüncelerin ve olayların basılmış eserler yoluyla açıklanması serbestisidir³.

Basın özgürlüğü, basın araçlarını kullananların (yazar, yayıncı) düşüncelerini açıklama ve yayma özgürlüğü ile aynı zamanda kamunun haber

¹ **Zafer**, Hamide, “Medya Özgürlüğü ve Adli Haberlerin Verilişi”, Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırası’na Armağan, İstanbul, 1999, s. 759; **Dönmezer**, Sulhi, “Basın Hürriyetini Düzenleyen ve Sınırlayan Mevzuatın Değerlendirilmesi”, İÜHFİM, C. XXXII, S. 1, 1966, s. 429; **Dönmezer**, Sulhi, Basın ve Hukuku, 4. bs., İstanbul, 1976, s. 41; **Karaca**, Nuray Gökçek, Gazetecinin Basın İş Kanunu’ndan Doğan Hakları ve Sorumlulukları: 5953 Sayılı Basın İş Kanunu ve Uygulaması, İstanbul, 2010, s. 23; **Özkorkut**, Nevin Ünal, “Basın Özgürlüğü ve Osmanlı Devletindeki Görünümü”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. LI, S. 3, 2002, s. s. 67; **Belli**, Doğan Bülent, Basın Yolu ile Kişilik Haklarına Saldırlardan Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara, 2008, s. 60; **Üzülmez**, İlhan, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, Fahiman Tekil’in Anısı’na Armağan, İstanbul, 2003, s. 935; **Savaşçı**, Bilgehan, “Haberleşme Özgürlüğünün Kovuşturma Evresinde Sınırlandırılması”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 96, 2011, s. 270.

² **Kaboğlu**, İbrahim, Özgürlükler Hukuku, 6. bsk., Ankara, 2002, s. 502.

³ **Gölcüklü**, Feyyaz, Haberleşme Hukuku, Ankara, 1970, s. 7; **Kılıçoğlu**, Ahmet, Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yolu ile Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, 3. bs., Ankara, 2008, s. 172; **Kartal**, Bilal, “Basın-Yayın Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı ve Hukuki Sorumluluk”, Yargıtay Dergisi, C. XXIII, S. 1-2, Ocak-Nisan 1997, s. 108; **İçel**, Kayıhan/Ünver, Yener, Kitle Haberleşme Hukuku, 8. bs., İstanbul, 2009, s. 19; **Savaşçı**, s. 270.

alma özgürlüğünü hayata geçirmektedir. Buna göre, basın özgürlüğünün, basın araçlarını kullananlar açısından bireysel, kamunun bilgi edinme ve haber alma hakkı açısından kamusal olmak üzere iki boyutu vardır⁴. Her iki boyutunu kısaca ifade edecek olursak, basın özgürlüğünün herhangi bir sınırlama olmaksızın özgür haber, bilgi ve fikir akışını sağladığı sonucuna ulaşmak mümkündür⁵.

Basın özgürlüğü temel bir hak ve özgürlük olarak Anayasa'nın 28. maddesinde "*Basın hürdür, sansür edilemez.*" ifadesiyle korunmuştur. Buna paralel olarak Basın Kanunu'nun 3. maddesinde "*Basın özgürdür.*" ifadesi tekrar hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemelerde basının özgürce yayın yapmasının güvence altına alındığı görülmektedir. Basına sağlanan güvencenin amacı; toplumun sağlıklı, mutlu ve güven içinde yaşayabilmesini sağlamaktır. Bu durum da halkın dünyada ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması ile olanaklıdır. Basın, olayları araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma ve yönlendirmede yetkili ve aynı zamanda sorumludur. Basının bu nedenle toplumda ayrıcalıklı bir konumu bulunmaktadır⁶.

B. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SINIRLARI

Sınırsız ve mutlak özgürlük kavramı toplum ve devlet hayatı içinde yer almaz. Bu nedenle Devletin ve toplumun var olabilmesi ve sürekliliğinin sağlanması için özgürlüklerin sınırlandırılması kaçınılmaz bir zorunluluktur⁷. Basın özgürlüğünün de kişilere sorumsuz ve sınırsız bir hak bahsetmediği açıktır⁸. Devlet, düşünce, bilgi ve fikirlerin ifade edilmesinde kullanılan araç

⁴ **Sunay**, Reyhan, Avrupa Sözleşmesinde ve Türk Anayasasında İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları, Ankara, 2001, s. 134; **Üzülmez**, "Suçsuzluk Karinesi", s. 937.

⁵ **Yüzer**, Dilara, 1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması, Ankara, 2013, s. 32.

⁶ Yargıtay 4. HD, T. 23.01.2009, E. 2008/4926, K. 2009/911 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

⁷ **Kapani**, Münici, Kamu Hürriyetleri, 7. bsk., Ankara, Yetkin 1993, s. 228.

⁸ **Üzülmez**, "Suçsuzluk Karinesi", s. 937.

ne olursa olsun, bu özgürlüğe müdahale edebilmektedir⁹. Bu sebeple basın, Anayasa’da öngörülen sınırlar dahilinde özgürdür¹⁰.

1982 Anayasası’nın basın özgürlüğünün düzenlendiği 28. maddesinin üçüncü fıkrasında basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26. ve 27. maddeleri hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. 26. maddenin ikinci fıkrasında bu özgürlüklerin milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabileceği düzenlenmiştir¹¹.

Gerek 1982 Anayasası’nın 26 ve 28. maddesi, gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. maddesi¹², gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin kararları dikkate alındığında basın özgürlüğünün sınırlarını, “baş-

⁹ **Elisabeth, Palm**, “Freedom of Press in the Light of European Court of Human Right and European Law, the Right to Fair Trial, the Relations in Investigation and Prosecution”, Çağdaş Demokrasilerde Yargı ve Medya İlişkileri, Ed. Yalçın Şahinkaya, Ankara, 2010, s. 13.

¹⁰ **Yüzer**, s. 83.

¹¹ 5187 sayılı Basın Kanununun “Basın özgürlüğü” kenar başlıklı 3. maddesi de 26. maddeye paralel şekilde; basın özgürlüğünün kullanılmasının ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlakının, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabileceği düzenlenmiştir.

¹² AİHS m.10 (1) “Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmadıkça haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir. (2) Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.”

kalarının şöhret ve haklarının korunması”, “devletin ve toplumun korunması” ve “ahlakın korunması” olmak üzere üç genel kategori altında toplamak mümkündür¹³.

Basının toplum üzerindeki geniş etkinliği göz önünde bulundurulacak olursa, basın özgürlüğünün kötüye kullanılması durumlarında sınırlanması mümkün olmalıdır¹⁴. Çünkü basın, yetkisini kötüye kullanmadığı, mesleki etik kurallarına bağlı kaldığı, kişinin haklarına saygı gösterdiği ölçüde özgür olmalıdır¹⁵.

Yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi şeklindeki sınırlama sebebi (AY. m. 26/II) basın özgürlüğüne karşı kişiyi korumayı amaçlamaktadır. Çünkü temelde adil yargılanma hakkının başka şekilde bir ifadesi olan bu sınırlama suçsuzluk karinesini de içermektedir¹⁶ hatta bu karine adil yargılanma hakkının temeli olarak da ifade edilmektedir¹⁷. Bu bağlamda suçsuzluk karinesi adil yargılanma hakkının da ayrılmaz bir parçasını teşkil etmektedir¹⁸.

II. BASIN YOLUYLA ADLİ HABERLERİN VERİLİŞİ

A. ADLİ HABERLERİN VERİLİŞİNDE HUKUKA UYGUNLUK KRİTERLERİ

Suç şüphesi sebebiyle hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma sebebiyle kişinin toplumdaki saygınlığının zedelenmemesi yani kişilik hakkının korunması için basının adli haberleri verirken hukuka uygunluk kriterleri içinde hareket etmesi şarttır. Bu kriterlerin sağlanması suçsuzluk karinesine riayet edilmesinin ve lekelenmeme hakkının korunmasının en temel gereğidir.

¹³ **Salihpaşaoğlu**, Yaşar, Türkiye’de Basın Özgürlüğü, Ankara, 2007, s. 44.

¹⁴ **Dönmezer**, Sulhi, “Basın Hürriyetini Düzenleyen ve Sınırlayan Mevzuatın Değerlendirilmesi”, İÜHFİM, C. XXXII, S.1, 1966, s. 436.

¹⁵ **Kartal**, s. 108.

¹⁶ **Şahinkaya**, Yalçın, Suçsuzluk Karinesi, Ankara, 2008, s. 268.

¹⁷ **Demirbaş**, Timur, Soruşturma Evresinde Şüphelinin İfadesinin Alınması, 2. bsk., Ankara, 2011, s. 84.

¹⁸ Dupuis ve diğerleri/Fransa, 07.06.2007, App. No. 1914/02, par. 20.

Adalet Bakanlığı'nın "Ceza mahkemelerinde sonuçlanan davalardaki sanıkların karar türüne ve yıllara göre oransal dağılımına ilişkin araştırması"na göre¹⁹ ülkemizde adalet geç tecelli etmekte, beraatla sonuçlanacak birçok olay mahkemelere taşınmaktadır. Verilere göre ülkemizdeki %20 civarındaki beraat oranı, yargılanan her 100 kişiden 20 kişinin suç şüphesini kovuşturma işlemleri sonuna kadar taşıdığını göstermektedir. Bu durum, lekelenmeme hakkı yönünden önemli bir problem teşkil etmektedir²⁰. Bu veriler göz önünde bulundurulacak olursa suçsuzluğuna hükmedilecek %20 oranında kişinin lekelenmeme hakkı, hukuka uygunluk kriterlerini taşımayan adli haberler dolayısıyla ihlali tehlikesi altındadır.

Lekelenmeme hakkı ve basın özgürlüğü arasındaki ihtilafın ilk bakışta birine ya da diğerine öncelik verilerek çözülebileceği düşünülür. Fakat tüm önceliğin ne basın özgürlüğüne ne de lekelenmeme hakkının korunmasına verilmesi adil ve kabul edilebilir değildir. Çünkü haklardan ya da özgürlüklerden birine öncelik vermek için mutlak bir sebep yoktur. Eğer kural olarak eşit değerde önemli haklardan birine imtiyaz tanınırsa, bu bizi kaçınılmaz surette diğer hakkın ihlaline götürebilir. Bu nedenle şayet her iki hak da kural olarak eşit değerde önemli ise, davanın her bir şartına bağlı olarak ek kriterlere bakılmalıdır²¹. Birlikte kullanılması mümkün olan farklı temel hakları düzenleyen hükümlerin etki alanları somut bir olayın farklı

¹⁹ 2004 yılında mahkumiyet kararı %46,7 beraat kararı %20,8 diğer kararlar %32,5; 2005 yılında mahkumiyet kararı %40,8 beraat kararı %22,2 diğer kararlar %37,0; 2006 yılında mahkumiyet kararı %46,1 beraat kararı %19,9 diğer kararlar %34,0; 2007 yılında mahkumiyet kararı %48,7, beraat kararı %18,4 diğer kararlar %32,9. Diğer kararlardaki sanık sayısı; yetkisizlik, görevsizlik, birleştirme, özel yasalar gereği davanın ertelenmesi, düşme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi, TCK m. 32/1 gereğince verilen kararları ve TCK m. 75 uyarınca davanın ortadan kaldırılmasını kapsamaktadır. (Adalet Bakanlığı Stratejik Planı (2010-2014), Tablo 4, s. 53, <http://www.adalet.gov.tr/stratejikplan/AdaletBakanl%FD%F0%FDStratejikPlan%FD2010-2014.pdf>)

²⁰ **Kara**, s. 194.

²¹ **Koziol**, Helmut, "Der Schutz der Persönlichkeitsrechte gegenüber Massenmedien: Zusammenfassung und Ausblick", *Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien*, Eds. Helmut Koziol/Alexander Warzilek, Springer Wien Newyork, Germany, 2005, s. 665.

görünüşlerini kapsadığından sınırlandırmalar açısından da temel haklardan hiçbiri bir önceliğe sahip olmayacak ya da diğerine tercih edilmeyecektir²².

Günümüzde doktrinde ve yargı kararlarında suçsuzluk karinesi karşısında basın özgürlüğünün korunması, ancak basın açıklamasının hukuka uygun olması durumunda mümkündür. Bu nedenle soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturmamaktadır (TCK m. 285/VI). Ceza adaletinin işleyişi ile ilgili olarak verilen haberlerin gerçeğe uygun ve güncel olması, haberin verilmesinde toplumsal yarar ve ilginin bulunması²³ aynı zamanda haberde konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık bulunması gereklidir. Nitekim basının icra ettiği görevler ve basın açıklamaları bu ölçütlere uyulduğu takdirde hukuka uygun sayılacaktır²⁴. Aksi halde korunmaya değer görülmecektir²⁵. Bu nedenle, güncel, kamunun ilgisini çeken veya yayınında

²² **Atalay**, Esra, Türkiye’de Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Özgürlüğü, İzmir, 1995. s. 136.

²³ **Yarsuvat**, Duygun, “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 469.

²⁴ **Gedik**, Ömer, Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü, Ankara, 2008. s. 155; **Kartal**, Bilal, Aykırı Düşünceler: Kişilik Haklarına Yönelik Tazminat Davalarında Karşı Oylarım (Basın ve Basın Davaları Hakkında Karşı Oylarım), Ankara, 2010, s. 56; **Kartal**, s. 121-122; **Özel**, Sibel, “Basın Yoluyla Kişilik Hakkı İhlallerinde Hukuka Uygunluk Unsurunun Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Erden Kuntalp’e Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. I, S. 1, 2004, s. 165; **Özel**, Sibel, Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, 2. bsk., Ankara, 2004, s. 52-55; **Yüzer**, s. 123; Aynı yönde: Yar. 4. HD. T. 24.01.2000, E. 9734, K. 411 (**Karahasan**, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler: Notlandırılmış Yasa Maddeleri ve Yargıtay Kararları, C. IV, 2004, s. 343); Yar. 4. HD. T. 21.06.1988, E. 2788, K. 6210 (**Karahasan**, s. 403)

²⁵ Yar. 4. HD. T. 22.11.2000, E. 4-1672, K. 1720 “Anayasal güvence altında bulunan basın hak ve hürriyetinin yine yasalarca korunan kişilik haklarına üstün tutulabilmesi için haber verme, yorum ve eleştiri hürriyetinin öğretilde ve uygulamada tartışmasız benimsenen gerçeklik, güncellik, kamu yararı, toplumsal ilgi ve konu ile ifade arasında düşünsel bağ çerçevesinde kullanılması gerekir. Bu kurallardan herhangi birinin ihlali halinde, saldırıya uğrayan kişisel hak, korunmaya değer bir üstünlük kazanır”. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

kamu yararı bulunan adli haberlerin, gerçeğe uygun şekilde ve objektif olarak yayınlanması suçsuzluk karinesinin ihlalini oluşturmamaktadır²⁶.

1. Gerçeklik

Basın özgürlüğü halkın bilgi edinme ve gerçekleri öğrenme hakkının gerçekleşmesini sağlamaktadır²⁷. Bireysel ve toplumsal bilgilenmeden beklenen işlevin gerçekleşmesi için haberin gerçek ve saptırılmamış olması gerekmektedir²⁸. Keza hayal ürünü olan bir olay, haber niteliğinde olmadığından bunu duyurma hak ve özgürlüğünden bahsetmek mümkün değildir²⁹. Dolayısıyla basın özgürlüğünün ne kadar korunacağı, olaylara ilişkin haberlerin ya da açıklamaların gerçek ya da asılsız olmalarına bağlıdır³⁰. Çünkü basın özgürlüğünün amacı, kamuyu ilgilendiren konularda doğru ve gerçeğe uygun haber vermektir³¹. Keza halkın bilgi edinme hakkı, gerçeği bilmek ögesini kapsamaktadır. Dolayısıyla bilgi ve haber dolaşımının özgür olduğu ortamlarda haber ya da bilgiyi saptıracak etkenler, halkın gerçeği öğrenme hakkını sınırlandırmaktadır³².

Gerçeklik, bir haberin hukuka uygun olabilmesi için aranacak ilk ve en önemli koşuldur. Bu itibarla haberin gerçek olduğu tesbit edilmedikçe diğer şartların bulunmadığının önemi yoktur³³. Çünkü gerçeğe aykırı haber, hukuka da aykırıdır³⁴. Basın, görevini ifa ederken öncelikle gerçeğe uygun

²⁶ **Üzülmez**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk...”, s. 53.

²⁷ **Erman, Sahir/Özek, Çetin**, Açıklamalı Basın Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul, 2000, s. 10.

²⁸ **Erman/Özek**, s. 10.

²⁹ **Sahir Erman/Çetin Özek**, Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, İstanbul, 1994, s.305.

³⁰ **Koziol**, s. 665.

³¹ **Özgenç, İzzet/Sözüer, Adem**, “Basın Hürriyeti Kavramı, Basın Yoluyla İşlenen Suçlarda Sorumluluk Rejimi ile Cevap ve Düzeltme Hakkı Üzerine Düşünceler”, Yeni Türkiye, Medya Özel Sayısı, S. 11, Eylül-Ekim 1996, s. 272; Aynı yönde: Yar. 4. HD. T. 03.02.1983. E. 11527, K. 1087 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

³² **Yüzer**, s. 127.

³³ **Erman/Özek**, s. 305.

³⁴ **Özel**, “Basın Yoluyla...”s. 166; **Kılıçoğlu**, s. 258; **Özel**, “Uluslararası Alanda”, s. 52; **İlkiz, Fikret/Günaydın, Barış**, “Kişilik Hakları-Medyada Etik ve Yargı Kararları”, Küresel İletişim Dergisi, S. 2, 2006, s. 13.

şekilde objektif sınırlar içinde hareket etmeli³⁵, haberlerinde, eleştiri ve yorumlarında gerçeğe bağlı kalmalıdır. Eleştirel ya da utanç verici olsa dahi gerçek olayların yayımı, basın özgürlüğünün temel özelliğidir³⁶. Fakat buradan, gerçek olan her haberin hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşmak mümkün değildir³⁷.

Basının gerçeğe uygun bir haber vermesi, aynı zamanda gazetecinin araştırma yapma yükümlülüğünün bir sonucudur. Gazetecinin bir olayı doğru sayabilmesi için, haber objektif ve inandırıcı olmalıdır³⁸. Objektiflikten kastedilen haber sınırını aşmamak, genişletici, yanlış, abartılı, yersiz yorumlarda bulunmamak, gerçek dışı haber vermemek, dürüstlük kurallarına aykırı davranmamak, salt kişisel nedenlerle sansasyon yaratmamaktır³⁹. Yani sadece objektif şekilde gerçek açıklamaların yayınlanması yeterli değildir. Önemli olan bu açıklamaların halka sunulmadan önce yeterli nitelikte doğruluğunun kanıtlanmasıdır⁴⁰. Bu açıdan, basın yoluyla yapılan haberlerin dayandıkları olaylar doğru olmalıdır ve haberlerin yapımında dürüstlük ilkesine bağlı kalınmalıdır⁴¹.

Basın objektiflik sınırları içinde o anda olan olay veya konu ile ilgili görünen ve bilinen her şeyi araştırmalı, incelemeli ve olayları olduğu biçimi ile yayınlamalıdır⁴². Fakat basının var olan olayları araştırma ve inceleme yetkisi soruşturmanın gizliliği ilkesi ile sınırlıdır.

³⁵ Yar. HGK T. 22.11.2006, E. 2006/4-716, K. 2006/737; Yar. HGK T. 28.09.2005, E. 2005/4-568, K. 2005/548.

³⁶ **Emerson, Thomas I.**, "The Right of Privacy and Freedom of the Press", Harvard Civil Rights-Civil Liberties Law Review, V. 14, N. 2, 1979, s. 333.

³⁷ **Kılıçoğlu**, s. 164.

³⁸ **İlkiz/Günaydın**, s. 13.

³⁹ **İlkiz/Günaydın**, s. 12.

⁴⁰ **Koziol**, s. 666.

⁴¹ Yar. HGK. T. 10.03.2004, E. 4-149, K. 146 "Basının, kamu görevi yaparken göz önünde tutulan amaç ile kişilik haklarına verilen zarar arasında açık bir oransızlık varsa, objektiflikten ayrılıp, haber sınırını aşarak, genişletici ve yanlış yorumlarda bulunarak, gerçek dışı haber verilir, yersiz şekilde onur kırıcı sözler kullanılır, dürüstlük kuralına aykırı davranılır ve kişisel nedenlerle salt sansasyon yaratmak için yayın yapılırsa bu hukuka aykırı olur." (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

⁴² Yar. 4. HD. T. 13.06.2012, E. 2011/7980, K. 2012/10383 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

Basın mensuplarının, insanlara doğru ve abartılmamış haberleri, duyguları tahrik etme çabası göstermeden objektif olarak yansıtmakla yükümlü olduklarını göz önünde bulundurmaları, basın özgürlüğünün temel güvenesidir⁴³. Nitekim korunmaya değer menfaat sadece doğru haberlerin yayınlanması durumunda vardır⁴⁴.

Kişinin suçsuzluk karinesinin korunup basın özgürlüğünün lekelenmemeye hakkından üstün tutulabilmesi için, basın açıklamasının gerçeğe uygun olması, gerçeğe uygun yayının haber niteliği taşıması, gerçeğe uygun haberlerin verilmesinde objektif ölçütlere uyulması, haberin verilmiş biçimi yönünden özle biçim arasında ölçülülük bulunması gerekmektedir.

Gerçeklikten anlaşılması gereken ise, mutlak gerçeklik değildir. Çünkü haberi hazırlayan kişilerin haber toplama imkanları sınırlı ve adli haber kaynakları kendilerine iletilen bilgilerden ibarettir. Bu durum göz önünde bulundurulursa, etraflı bir araştırma yapmaları ve maddi olayı her ayrıntısıyla yansıtılmaları pek mümkün değildir⁴⁵. Haber verene maddi gerçeği araştırma ve ortaya koyma görevini yüklemek hem haber verenin haber vermek hakkını sınırlandıracak, hem de yükümlülüğünün aşılmasına yol açacaktır⁴⁶. Nihayetinde maddi gerçeğe mahkemeler karar verir. Burada esas alınması gereken ancak görünüşte gerçekliktir⁴⁷. Yani basının verdiği haber o andaki gerçekliği göstermektedir. Burada haber verenin yükümlülüğü hiçbir araştırma yapmaksızın ya da somut verilere dayanmaksızın, duyuma veya tahmine dayalı haberler yapmamaktır⁴⁸. Haber veren habere konu olayın meydana geldiğine ilişkin şüphe taşımamalıdır⁴⁹.

Haberin doğrulanması için geçerli standartlar haberin önemine, aciliyetine ve etkisi bakımından gerçekleştirilecek zararın kapsamına göre tayin

⁴³ **Dönmezer**, Sulhi, “Yine Basın Özgürlüğü Üzerine”, Yeni Türkiye, Medya Özel Sayısı, S. 11, Eylül-Ekim 1996, s. 248.

⁴⁴ **Koziol**, s. 666.

⁴⁵ **Gedik**, s. 158.

⁴⁶ **Özek**, Çetin, Türk Basın Hukuku, İstanbul, 1978, s. 165-166.

⁴⁷ **Arısoy**, Mine, “Hakaret”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 72, 2007, s. 176.

⁴⁸ **Yenidünya**, Ahmet Caner/**Alşahin**, Mehmet Emin, “Bireyin Şerefine Karşı Suçlar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 68, 2007, s. 63.

⁴⁹ **Yüzer**, s. 129.

edilir⁵⁰. Dolayısıyla habercinin araştırma yükümlülüğü, haberin üçüncü kişilere etkisinin ağırlığı ile doğru orantılı şekilde artmaktadır.

Haber hakkında gerçeklikten kastedilen, “*olayın haberin veriliş anındaki beliriş biçimine uygunluğu*” dur⁵¹. Örneğin, arabasıyla çarparak bir kimsenin ölmesine sebebiyet veren bir milletvekilinin kaza sebebinin o kimsenin yola aniden atlaması olmasına rağmen, sansasyon yaratmak amacıyla kazanın milletvekilinin alkollü olmasından kaynaklandığının basın yoluyla açıklanması, gerçekleşmiş olayın haberin veriliş anındaki beliriş biçimine uygun olmadığını ve bu suretle milletvekilinin suçsuzluk karinesinin zedelediğini göstermektedir.

Gerçeklik bakımından, haberin verildiği tarihteki mevcut hal ve koşullar dikkate alınmalıdır⁵². Çünkü gerçeklik haberin verildiği andaki gerçekliktir. Zaman içerisinde bu hal ve koşulların değişmesi ise, haberin gerçekliğini etkilemeyecektir⁵³. Bunun yanı sıra haber vermek yetkisi bilinçli şekilde tek taraflı ve gerçek dışı açıklamaları içermez. İlgili şüphelinin aleyhine olan koşulların dahi ölçülü biçimde ele alınması zorunludur⁵⁴. Basın salt sansasyon yaratma amacıyla hareket edemez.

Asılsız olayların yayımı basın özgürlüğünü aynı zamanda kişinin suçsuzluk karinesini tehlikeye düşürmektedir. Bu iki şekilde gerçekleşebilir. İlk durumda olaylar gerçek gibi gösterilir, haber küçük düşürücü ya da iftira niteliğinde olmasa da yanlış ve yanıltıcıdır. Diğer durumda ise, bu olayların

⁵⁰ **Koziol**, s. 666.

⁵¹ **Kılıçoğlu**, 164; **Gedik**, s. 159; Aynı yönde: Yar. HGK. T. 11.04.2007 E. 2007/4-207, K. 2007/209 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası); Yar. 4. HD. T. 11.07.2006, E. 8200, K. 8394 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası); Yar. HGK. T. 30.01.2002, E. 2001/4-1000, K. 2001/25 (**Karahasan**, s. 374); Yar. 4. HD. T. 23.10.2000, E. 6036, K. 9111 (**Karahasan**, s. 376).

⁵² **Yenidünya/Alşahin**, s. 63.

⁵³ **Erman/Özek**, s. 307; **Çankaya**, Özden/**Yamaner**, Melike Batur, Kitle İletişim Özgürlüğü, 2006, s. 60; **Yenidünya/Alşahin**, s. 63.

⁵⁴ **Neuling**, Christian-Alexander, “Ceza Adaleti ve Medya-Hazırlık Soruşturmasında Medya Aleniliği mi Yoksa Adli Susma Yükümlülüğü mü?”, (Çev. Yener Ünver), Özel Yaşam, Medya ve Ceza Hukuku, Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2007, s. 232.

tamamı ya da bir kısmı uydurmadır⁵⁵. Basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi tarafından iftira suçunun da işlenmesi mümkündür (TCK. m. 267/I). Her iki durumda da uygun araç kriteri olan gerçeklik sağlanmadığından haber hukuka uygun değildir.

Gerçeklik sadece olay açıklamalarına ilişkin meselelerde kesin bir kıstas olarak aranabilir. Düşünce açıklamaları ise, subjektif olduğundan gerçek ya da yanlış şeklinde nitelendirilemez. Dolayısıyla düşünce açıklamalarının gerçekliğine ilişkin herhangi bir sınırlama yoktur⁵⁶. Bu açıdan kanaatimuzce ifade özgürlüğünün basın özgürlüğünden daha kapsamlı bir özgürlük alanı sağladığını düşünmek mümkündür⁵⁷.

Gerçeklik sadece haberin anlatılmasında değil, aktarılmasında da aranmalıdır. Nitekim haberi aktaran kişinin yorum ve eleştirisi de olayın haberin verildiği andaki ortaya çıkış şekline aykırı olmamalıdır⁵⁸.

Bazı durumlarda basın özgürlüğü gerçek haberlere karşı da sınırlanabilir. Gerçek haberlere karşı kişiliğin korunması gerekli ve uygun ise, fazla kapsamlı olmamak üzere basın özgürlüğü sınırlanabilir⁵⁹. Örneğin soruşturmanın gizlilikle yürütülmesi sebebiyle ve bu doğrultuda suçsuzluk karinesinin korunması amacıyla basın özgürlüğü gerçek haberlere karşı da korunmalıdır.

2. Güncellik

Basın, kamuoyu oluştururken güncel haberleri aktarmalıdır⁶⁰. Yargıtay'a göre, olayın vuku bulduğu tarih ile haberin yayın tarihi arasındaki yakınlık, haberin güncelliğini göstermektedir⁶¹. Verilen haberin olay tarihi

⁵⁵ Emerson, s. 333.

⁵⁶ Koziol, s. 666.

⁵⁷ Yüzer, s. 130.

⁵⁸ Özek, s. 166; Gedik, s. 159; Özel, "Basın Yoluyla...", s. 175.

⁵⁹ Koziol, s. 668.

⁶⁰ Gedik, s. 160.

⁶¹ Yar. 4. HD. T. 03.02.1983, E. 11527, K. 1087 "Dava konusu yayının bu kurallara uygun olup olmadığı konusuna gelince; haberin yayınlanmasında kamu yararı bulun-

üzerinden uzun zamanın geçmesi haberin objektifliğini olumsuz etkileyecektir⁶².

Güncelliğini kaybetmiş haber ve eleştiriler, kural olarak üstün bir değer olma niteliğini taşımamaktadır⁶³. AİHM Sunday Times/İngiltere kararında da “...haberini kolay bozulabilir mal kategorisine girdiğini ve yayımlanmasının kısa bir süre için bile olsa gecikmesinin haberin tüm değerini ve ilgi çekiciliğini kaybettireceğini”⁶⁴ belirtmiştir. Haberin güncel olması, somut olayın açıklandığı tarihlerde kamu yararının bulunması esasına dayanır⁶⁵. Esasen kamu yararı, bir haberin güncel iken yayınlanması durumunda vardır⁶⁶. Buna paralel olarak, yayının güncelliği ile kamu yararı arasında paralel bir ilişki olduğu söylenebilir. Dolayısıyla geçmişte yaşanmış bir olayın tekrar güncel niteliğe kavuşup haber yapılması için, açıklanmasında kamu yararı olması gereklidir⁶⁷.

Geçmişte yaşanmış olay kamuoyunda tekrar önem kazanabilir. Olay güncel olmasa da haber güncel nitelik taşıyabilir. Bu durumda geçmişte yaşanmış ve güncelliğini yitirmiş bir olay, o gün yaşanmış bir olayla bağlantı kurularak aktarılabilir. Ama bu durum, gazetecinin haber verme hakkı içine

duğu, güncel olduğu, konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık bulunduğu, haberin objektif olarak verildiği, abartılmadığı kuşkusuzdur. Bir gün önce meydana gelen bir öldürme olayı, belli bir üslup ile gazetede yer almıştır. Bu davada halledilmesi gereken sorun, haberlerin gerçeğe uygun olup olmadığı konusunda toplanmaktadır.”(Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

⁶² **İlkiz/Günaydın**, s. 8; **Gedik**, s. 161.

⁶³ **Eren**, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. bsk., İstanbul, 2010, s. 774.

⁶⁴ Sunday Times/İngiltere, 26.09.991, App. No.13166/8, Series A, No. 217, par. 51.

⁶⁵ **Kartal**, Bilal, “Basın-Yayın Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı ve Hukuki Sorumluluk”, Yargıtay Dergisi, C. XXIII, S. 1-2, Ocak-Nisan 1997, s. 121.

⁶⁶ **Erman/Özek**, s. 310.

⁶⁷ **Eren**, s. 774; **Kartal**, “Basın-Yayın”, s. 121; Yar. 4. HD. 26.01.1989, E. 6431, K. 424 “...Gerçekten güncel olmayan bir olayın aktarılmasında kamu yararı bulunamaz. Çünkü unutulmuş, hatırlanmasında yarar görülmeyen geçmişteki bir takım davranışların gündeme getirilmesinde böyle bir yarar düşünülemez. Ancak davaya konu olan işte, güncel olan bir durum nedeniyle aynı nitelikteki eski olaylar sergilendiğine göre kamu yararının varlığının kabulü gerekir”(İlkiz, Fikret, “Kişilik Hakları ve Özel Yaşam/Gazetecilerin Korunması Hak ve Özgürlükleri”. İstanbul Barosu Dergisi, C. LXXIII, S. 1, 1999, s. 57).

her zaman girmeyebilir. Çünkü güncelliğini yitirmiş bir olay haber olmaktan çıkar ve haber verme hakkı söz konusu olmaz. Böyle bir olay şartları varsa yani tarihi değer taşımakta ise hukuka uygun gelebilir. Güncelliğini yitirmiş olay tarihi önem taşımakta veya tarihi bir kişiliğe sahip bir şahısla ilgili ise, gazeteci tarihi olayları açıklama hakkını kullanmış olur. Gazeteci belli olayları ele alıp neden sonuç ilişkileri kurarak, kamuoyunu uyarma amacını taşıyorsa, ilmi yayma ve yaratma hakkını kullanmış olur. Güncel olayın yorumlanması ve değerlendirilmesi için geçmiş olayların haber yapması durumunda ise, gazeteci eleştiri hakkını kullanmış olur⁶⁸. Tüm hukuka uygunluk nedenlerinin ve kendine özgü koşulların olayda olup olmadığını, somut olayın özelliklerini inceleyerek araştırmak gereklidir⁶⁹.

3. Kamu Yararı ve Toplumsal İlgi

Adli haberlerin verilisinde kamu yararının varlığını öncelikle aramak gerekmektedir. Çünkü adli mekanizmanın işleyişine ilişkin bilgi almak ve suçluların cezalandırıldığını görmek kişileri suç yolundan alıkoyarak cezanın önleme amacının yerine getirilmesine katkıda bulunur. Bundan dolayı adli haberlerin verilmesinde her zaman kamu yararı vardır⁷⁰.

Basın özgürlüğünün kullanılması suretiyle verilen haber, insan kişiliğinin gelişimi açısından önem arz etmelidir. Hukuk literatüründe bu husus, haberin yayımlanmasında kamu yararı olması ile ifade edilmiştir⁷¹.

Kamu yararına yönelik açıklamalar kişisel amaç ve yararlar değil, toplum yararına hizmet eden açıklamalardır⁷². Kişisel amaç güden ve ekonomik kaygılardan ötürü sansasyonel şekilde yayınlanan haberlerde ise, kamu yararının gözetildiği düşünülemeyecektir⁷³. Dolayısıyla gerçek olayların

⁶⁸ Erman/Özek, s. 310-311.

⁶⁹ İlkiz/Günaydın, s. 8.

⁷⁰ Zafer, s. 762.

⁷¹ Özgeç/Sözüer, s. 273.

⁷² Kılıçoğlu, s. 179-181.

⁷³ Yar. HGK. T. 10.03.2004, E. 4-149, K. 146 “Haber, kamuoyuna sunulmuş biçimi itibarıyla de kamu yararı amacına hizmet etmelidir. Bir haberin, diğer bir haberle birlikte, okuyucuda düşünsel aynılık izlenimi oluşturacak ifade ve bütünsellik içinde verilmesinde kamu yararı amacının yerine, sansasyon yaratma, küçük düşürme, daha

yayımında kamu yararının olmadığı ya da çok az olduğu haber ya da açıklamalar sebebiyle basın özgürlüğü sınırlanabilir⁷⁴. Bu nedenle kamuyu ilgilendiren içerikteki haberlerin, basın özgürlüğü sınırları içinde kalması için bu haberleri kamunun öğrenmesinde çıkarının olması gerekmektedir.

Toplumsal ilgiyi çeken iki unsur bulunmaktadır. Bunlardan biri habere konu olan olay, diğeri ise kişidir. Topluma mal olmuş kişilerin hayat alanları, diğerk kişilere göre daha göz önündedir. Bu sebeple, bu kişiler hakkındaki basın açıklamalarının kapsamının, diğerk kişilerden farklı değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü toplumun bu kişiler hakkında bilgi edinmesine ilişkin kamu yararı, bu kişilerin kişilik haklarının korunmasından daha üstün tutulmaktadır⁷⁵. Dolayısıyla topluma mal olmuş kişiler hakkında kabul edilen eleştiri ve açıklama sınırları daha geniştir⁷⁶. Kanımızca bu husus

fazla tiraj sağlama gibi öznel amaçların öne çıkması durumunda da yayın hukuka aykırı olup, sorumluluk gerektirecektir.” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası); Aynı yönde: Yar. 4. HD. T. 17.04.2002, E. 338, K. 4954 “...yayın, salt toplumun yararı gözetilerek yapılmalıdır. Toplumun çıkarı dışında hiçbir kişisel çıkar, gerçeklerin yanlış olarak sunulmasına neden olmamalıdır...” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

⁷⁴ Koziol, s. 668.

⁷⁵ Yar. 4. HD. T. 23.05.2005 E. 11132, K. 5506 “...Davacının bu konumu ve siyasi kişiliği nedeniyle eleştirilmesi ve hatta bu eleştirinin sert bir dille yapılması da hukuka aykırılık oluşturmaz. Dava konusu edilen yayın bu anlamda incelendiğinde davacının kişilik haklarına zarar verecek ve eleştiri sınırını aşacak nitelikte bir ifade şekli içermemektedir. Yazının son bölümünde yer alan şiirde geçen nitelermelerin ise davacıya yönelik olduğu anlamı çıkmamaktadır. Bu durumda hükümetin icraatları kamu yararı düşüncesiyle ve sert bir dille eleştirilmiş olup; toplumsal ilginin varlığı da açıktır. Davacının kişiliğine yönelik herhangi bir saldırı yoktur...” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

⁷⁶ Yar. 4. HD. T. 12.06.2012, E. 2011/8385; K. 2012/10263 “Davaya konu basın açıklamasında” Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı M. G.’in N. T. ve N... şirketi ile ilişkisini ve ilişkisini açık bir biçimde ortaya koyması gerektiği belirtilerek devamında “N. T. kimdir ve bugüne kadar hangi belediye ihalelerini almıştır...Çünkü iddialara göre N. T., M. G.’in oğlunun müstakbel kayın pederi ve Ankara Büyükşehir Belediyesinin en önemli ihalelerini alan kişidir. Ortada çok ciddi usulsüzlük ve yolsuzluk iddiaları dolaşüyor... N... Şirketine belediyece hangi işler verilmiştir? Kirli Kızılırmak suyunun Ankara’ya getirilmesi işi N. T.’in firmasına mı verilmiştir? A... alışveriş Merkezi’nin N... Şirketi ile ilişkisi nedir ve yayımında belediyenin hangi imkanları kullanılmıştır? Hava alanı yolunun yayımında Namık Tanık iş almış mıdır? Kasalar Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi kapsamına alınan ve Metro Grosmarketin batısında kalan alanın ne

suçsuzluk karinesinin korunması açısından bizi aynı sonuca götürmeyecektir. Çünkü topluma mal olmuş kişilerin suçsuzluk karinesinin ve buna bağlı olarak lekelenmeme hakkının da en az sıradan kişilerin korunduğu kadar korunmalıdır. Topluma mal olmuş kişiler hakkında kabul edilebilir eleştiri ya da açıklama sınırının geniş olması suçsuzluk karinesinin ihlal sınırlarını daraltmaz. Bu kişilerin de lekelenmeme hakkı sıradan kişiler ile aynı ölçüde korunmalıdır. Bu bağlamda toplumun bu kişiler hakkında bilgi edinmesine ilişkin kamu yararının daha üstün olduğunu ileri sürmek doğru olmayacaktır.

4. Konu ile İfade Arasında Düşünsel Bağlılık

Adalet sisteminin işleyişi ile ilgili haberlerin veriliş biçimi önem taşımaktadır⁷⁷. İçerik bakımından gerçek ve güncel olan, aynı zamanda kamu yararına ilişkin bir yayının biçim yönünden şartı konu ile ifade arasında düşünsel bağlılıktır. Konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlılık açıklamanın amacına uygun aracın kullanılmasıyla mümkün olacaktır. Bunun için açıklamada kullanılan ifadelerin ve açıklamanın sunulmuş biçiminin içeriğe uygun olması gerekmektedir⁷⁸. Aksi halde konu ile ifade arasındaki dengesizlik hukuka aykırılık teşkil edecektir⁷⁹.

kadarı N... Şirketinin mülkiyetindedir? Batıkent'te mülkiyetinde olan arsa var mıdır? N... şirketinin belediyeden aldığı işlerin toplam büyüklüğü ne kadardı? Şeklinde beyanların yer aldığı görülmüştür. Dava konusu sözlerin söylendiği basın açıklamasında yer alan beyanlar bir bütün olarak incelendiğinde; Ankara Büyükşehir Belediye Başkan adayı davalının, davacının Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı olarak yaptığı iş ve eylemlerine yönelik ortaya çıkan iddialarla ilgili sorular ve eleştiriler yönelttiği, davacının, kişilik haklarına yönelik olmayan sert eleştirilerde bulunduğu, siyasi bir kişilik olan davacının hakkında yapılan sert eleştirilere katlanması gerektiği, konuşmanın tümünün eleştiri sınırları içinde kaldığı anlaşılmaktadır..." (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

⁷⁷ Yarsuvat, s. 470.

⁷⁸ Eren, s. 774; Gedik, s. 165-166; Kartal, s. 122.

⁷⁹ Yar. HGK. T. 25.6.2003, E. 4-370, K. 438 "Bu bakımdan yayında öze biçim arasındaki denge aşılmıştır. Amacı aşan, konu ile anlatım arasında düşünsel bağ bulunmayan davaya konu yayının hukuka uygun sayılmasına olanak bulunmadığından; mahkemece davacılar yararına manevi tazminata hükmedilmesi usul ve yasaya uygun olup, direnme kararı yerindedir." (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

Basın açıklamasında yapılan değerlendirme ve eleştirilerde dil ve üslup, varılmak istenen amaç için uygun olmalı, seçilen kelimeler amacı aşmamalıdır. Basın açıklamalarında suçlayıcı, aşağılayıcı, kamuoyunu yanıltıcı, tahkir edici ifadeler kullanılmamalıdır⁸⁰. Zira henüz yargılama yapılırken tahkir kastının varlığını gösteren ve olay ile ilgisiz ifadeler içeren haberler adil yargılanma hakkını zedeleyeceğinden⁸¹ basın özgürlüğünden yararlanamayacaktır.

Basın açıklamasının okuyucuya sunuluş biçimi de kamu yararı amacına uygun olmalıdır. Bu açıdan açıklamanın yer aldığı sayfa düzeni, yazı biçimi, açıklamanın resimli yapıp yapılmadığı gibi şekle ilişkin hususlar, konu ile ifade arasındaki uyum açısından göz önünde tutulmalıdır⁸². Açıklama için resmin kullanıldığı durumlarda seçilen resim kişinin toplum huzurunda suçlu adlandırılmasını sağlayacak nitelikte olmamalıdır. Soruşturmanın gizlilikle yürütülmesi açısından ise olay yerine ve delillerine ilişkin resimler basında yer almamalıdır.

B. BASINA ADLİ OLAYLARA İLİŞKİN BİLGİ VERİLİŞİ

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda soruşturmalarla ilgili olarak kamuoyuna açıklama yapma hususunda kimin yetkili olduğu konusunda bir düzenleme yer almamaktadır. Bu konuya ilişkin olarak Ceza Muhakemeleri

⁸⁰ **Eren**, s. 774; **Kartal**, "Basın-Yayın", s. 122; Aynı yönde: Yar. HGK. T. 15.05.2002, E. 4-413, K. 409, "Tanınmış kişilerin davranışlarını, yaşayış tarzlarını halkın bilmesinde yarar bulunmaktadır. Toplum bu sayede siyasi kişiliği bulunanları tanıyacak ve ilerde ona göre davranacaktır. Olayda, davacıların davranışları kamuoyuna yansıtılırken aynı zamanda eleştirilmiş olup konu ile ifade arasında da düşünsel bağ bulunmaktadır. Haberde; suçlayıcı, küçültücü, kamuoyunu yanıltıcı sözlere yer verilmemiş olup, basının "haber verme hakkı" sınırları içinde kalmıştır. Bu durumda hukuka aykırılıktan ve kişilik haklarına saldırıda bulunulduğundan söz edilemez" (Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası).

⁸¹ **Yarsuvat**, s. 470.

⁸² Yar. 4. HD. T. 14.02.2012, E. 2011/19952, K. 2012/3379 "Davacıların kızı ve kardeşi olan ölenin balkondan düşerek ölüm haberini verirken, aynı şahsın ölümü tarihinden yaklaşık 2 yıl önceki denize çıplak girme görüntülerinin de birlikte habere konu edilmesi davacıların onuruna, kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğundan, hakkaniyete uygun manevi tazminata hükmedilmesi gerekir."(Kazancı Bilişim-İçtihat Bankası); **Kılıçoğlu**, s. 285-289.

Usulü Kanunu 2003 tasarısında açık bir hüküm bulunmaktaydı. 159. maddenin ikinci fıkrasına göre, Cumhuriyet savcısı, yanlış bilgilerin yayılmasını ve suçsuzluk karinesinin ihlalinin önlemek üzere, gerekli gördüğünde soruşturmanın gizliliğine ve selametine zarar vermeyecek biçimde olaylar hakkında kamuoyuna açıklamada bulunabilirdi.

Ülkemizde Cumhuriyet Savcısının emir ve talimatları ile şekillenen suç soruşturmalarında kamuoyuna soruşturma ile ilgili bilgileri genellikle kolluk makamları vermektedir. Çünkü suç haberini ilk defa öğrenen makam kolluktur. Diğer makamların suçu öğrenme oranı kolluğa oranla daha azdır. Savcılık kolluğun araştırmalarını bitirdikten sonra fezlekeye bağlayarak soruşturma evrakı kendisine tevdi edildiğinde suçun işlendiğini öğrenmektedir⁸³. Suç araştırmasını kolluğun uzman birimleri tarafında yapıyor olsa da yapılan soruşturmada sonuç çıkarmaya yetkili kimse Cumhuriyet savcısıdır. Hukukçu sıfatına haiz olan ve ölçülülük ilkesini en iyi şekilde dikkate alabilecek kişi olarak⁸⁴ Cumhuriyet savcısının talimatı olmadan kolluğun adli makamlara bilgi vermesi hukuka aykırıdır⁸⁵.

Kamuoyunun bilgilendirilmesinde halkın haber alma beklentisi içinde bulunduğu sansasyonel olaylarda polis ve iddia makamları yoğun bir şekilde tehlikeli bir konum üstlenmektedirler⁸⁶. Suçluluğa ilişkin nitelendirmelere

⁸³ **Hacıoğlu**, Burhan Caner, “Türk Ceza Adalet Sisteminin İşleyişindeki Etkinlik Konulu Araştırma Raporu Üzerinde Bir Değerlendirme”, Ankara Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. I, S. I, 1997, s. 70.

⁸⁴ **Şahinkaya**, s. 301.

⁸⁵ **Ünver**, Yener/**Hakeri**, Hakan, Sorularla Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2006, s. 268; Ülkemizde durum bu olmakla beraber İsveç’te kamu görevlilerinin basına bilgi ve belge vermeleri bir hak olarak görülmekte, hatta bu hak bilgilerin korunmasından daha önemli bulunmaktadır. Gizlilik kararı alınmayan davaya ilişkin tüm bilgiler basına ve halka açık olup, gizlilik kararı olan belgelerin ise gizlenmesi gereken bölümler ve kişisel bilgilerin üzeri kapatılarak isteyene verilmektedir. Gizli bir belgenin yayımlanması ise suç teşkil etmemekte, buna bağlı olarak soruşturmanın gizliliğini ihlal gibi bir suç türü bulunmamaktadır. (**TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu**, Medyada Yer Alan Bazı Haberlerin Masumiyet Karinesini İhlal Ettiği İddialarının Araştırılması ile İlgili İnceleme Raporu, Mart 2010, s. 25).

⁸⁶ **Grabewarter**, Christoph, “Yargılama Güvenceleri- Adil Yargılama Hakkı (İHAS m. 6)”, (Çev. Osman Can), Adil Yargılama Hakkı ve Ceza Hukuku, Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2004, s. 244.

dikkat edilmesi koşuluyla bir suç soruşturması ile ilgili olarak soruşturma makamları kamuoyuna bilgi verebilmektedir. Fakat yapılan açıklamanın da belirli bir içerikle sınırlı olması gerekmektedir. Örneğin şüphelinin gözaltına alındığı ya da itirafında bulunduğu belirtilmesi mümkündür⁸⁷.

Şüphelilerin yakalandığının, gözaltına alındığının, tutuklandığının basına bilgi verilmesinde bir sakınca bulunmamakta lakin bu kişilerin basın tarafından görüntülenmesinde ölçülü davranılmalıdır. Kişilerin tartaklanır şekilde, rencide edilerek görüntülerinin alınmasına izin verilmemelidir. Çünkü kamuoyuna bu nitelikteki bilgi ve görüntülerin verilmesi, bu kişilerin suçluluğu hakkındaki kanıyı güçlendirecektir⁸⁸.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 18.10.2011 tarihli 33 Nolu "*Soruşturmanın Gizliliği ve Basının Bilgilendirilmesi*" konulu genelgesinde⁸⁹ gözaltındaki kişilerin suçlu olarak kamuoyuna duyurulmasına, basın önüne çıkarılmasına, kişilerin basınla sorulu cevaplı görüştürülmelerine, görüntülerinin alınmasına, teşhir edilmelerine sebebiyet verilmemesi, soruşturma evrakının basın organlarında yayımlanmasının önlenmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

Genelgeye göre, suçun işlenmesinden önceki aşamada emniyet ve asayişe ilişkin açıklamaların mülki amirler ile kolluk amirlerine ait olduğu belirtilmiştir. Suçun işlendiği andan itibaren ise olayın adli nitelik kazanması sebebiyle kamuoyunun doğru bir şekilde bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla soruşturmalarla ilgili açıklamaların Cumhuriyet başsavcısının bilgilendirilmesi koşuluyla Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca basın sözcüsü olarak görevlendirilen Cumhuriyet savcısına aittir.

Soruşturma makamları medya temsilcilerine bilgi aktararak bilgilendirme yükümlülüklerini yerine getirirler⁹⁰. Soruşturma aşamasında gizliliğin ölçüsünü takdir etme yetkisine sahip olan Cumhuriyet savcısı olsa da⁹¹

⁸⁷ **Şahinkaya**, s. 300.

⁸⁸ **Şahinkaya**, s. 302.

⁸⁹ HSYK, Sayı: B.03.1.HSK.0.70.12.04-010.06.02-147-2011.

⁹⁰ **Neuling**, s. 233.

⁹¹ **Ünver/Hakeri**, s. 267-268.

uygulamada Cumhuriyet savcılarını basına bilgi verme konusunda çekingen bir tutum sergilemektedirler⁹².

Basın kamuoyuna bilgi aktarımında bizzat yaptığı araştırmalar hariç adli görevlilerin açıklamalarına dayanmıştır⁹³. Bu nedenle genelde basın açıklamasından önce gerektiği takdirde ilgili Cumhuriyet savcısı ya da hakim ile görüşülerek muhtemel yanlışlıklara mahal verilmemesi konusunda gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi hususu vurgulanmıştır.

Basına adli olaylara ilişkin bilgilerin verilmesi ve buna paralel olarak basının bu olayları aktarımı doğrudan suçsuzluk karinesini ilgilendirdiğinden bu konuda yetkili kişinin ve yetkilerinin yasal olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bu itibarla bilgi verme yetkisinin kural olarak savcıya ait olduğu, istisna olarak savcının talimatı üzerine kolluk amirlerinin de bilgi verebileceği yönünde açık bir hukuki düzenlemeye gidilmesi gerekmektedir. Keza bu hususun genelde gibi bir talimat işlemin ötesinde güvenceye kavuşturulması gerekmektedir⁹⁴.

Basının haber verme görevi gereği biçimde yerine getirebilmesi için, basına adli olaylara ilişkin belli çerçevede bilgi verilmesi gerekmektedir⁹⁵. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı gizliliği kendisi takdir edecek ve toplumun işlenen suç hakkında haber alma hakkını, şüphelinin lekelenmeme hakkı ile tartarak, basına ölçülü bir şekilde bilgi verecektir⁹⁶. Örneğin İsveç'te soruşturma aşamasında basına hangi bilgilerin verilip hangilerinin verilmeyeceği soruşturmayı yürüten savcının takdirine bırakılmıştır. Savcı soruşturmanın güvenliği açısından sakıncalı olmayan bilgileri medyaya verebilir⁹⁷.

⁹² Şahinkaya, s. 301.

⁹³ Neuling, s. 231.

⁹⁴ Şahinkaya, s. 301.

⁹⁵ AİHM'nin Allenet de Ribemont-Fransa kararında da vurgulandığı üzere, AİHS'nin 6. maddesinin ikinci fıkrası yürütülmekte olan cezai bir soruşturma hakkında yetkililerin kamuoyuna bilgi vermesini önlememektedir. Ancak suçsuzluk karinesine saygı gösterilmesi söz konusu olduğunda, bilginin tam bir takdir ve ihtiyatla verilmesi gerekmektedir. (Allenet de Ribemont/Fransa, 10.02.1995, App. No. 15175/89, par. 38).

⁹⁶ Ünver/Hakeri, s. 268

⁹⁷ TBMM, İHİK Raporu, s. 25.

C. BASININ ADLİ OLAYLARI AKTARIM BİÇİMİ

Soruşturma evresinde gerçeğe aykırı haberler yayımlanabilmekte, bu durumda işlenen suçla ilgili olsun ya da olmasın kişilerin lekelenmeme hakkı ihlale uğrayabilmektedir. Basının taraflı yayınlarla, önyargılı şekilde kamuoyu oluşturarak özellikle, dürüst yargılama kavramına dahil olan mahkemelerin tarafsızlığını bertaraf etmesi ve yargı mensuplarını etki altına alması sonucu, sanığa tanınan suçsuzluk karinesini, suçluluk karinesine dönüştürmesi sözkonusu olabilmektedir⁹⁸.

Basın organlarının soruşturma sonuçlanmadan bir suçla itham edilen kişi yani şüpheli doğrudan sanık olarak gösterilmekte ve hatta kamuoyu önünde yargılanıp suçlu ilan edilmektedir. Bu kişi mahkemece yargılanıp beraat ettiği halde, bu karar haber yapılmamakta⁹⁹ ya da haber yapılsa dahi itham edilen suçta yapıldığı gibi sansasyon yaratıcı şekilde aktarılmadığından kişi toplum huzurunda ve hafızasında suçlu olarak kalmaktadır. Nitekim kişinin suçlu olmadığı yargı kararı ile sabit olmasına rağmen suçlu olarak bilinmekte¹⁰⁰ yani kişi kamu vicdanında beraat edememektedir¹⁰¹. Bu durumda medyadan beklenen, adli haberlerinin abartılarak verilmemesi, suçsuzluk karinesinden yararlanan sanığın mahkeme kararından önce kamuoyunda mahkum edilmemesi ve beraat eden sanık için suçlandığı sıradakiyle aynı yoğunlukta yayın yapılarak kamuoyunun gözünde de beraatinin sağlanmasıdır¹⁰².

Bir kimsenin bir suçla itham edilmesi her ne kadar kamuyu ilgilendiriyorsa, o kişinin bu suçu işlemediği gerçeği de bir o kadar kamuyu ilgilendirmektedir. Çünkü basının verdiği haberlerin hukuka uygunluk kriterlerinden biri olan kamu yararı ve toplumsal ilgi bunu gerektirmektedir. Aksi halde basın açıklamalarının objektifinden söz etmek mümkün olmayacaktır. Basın genellikle kişinin kendisine yüklenen suçu işlemediğini topluma

⁹⁸ **Centel**, Nur, "Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C. XLIX, S. 3, s. 59; **Savaşçı**, s. 287.

⁹⁹ **Zafer**, s. 751.

¹⁰⁰ **Kara**, s. 279.

¹⁰¹ **Dönmezer**, Basın ve Hukuku, s. 311; **Zafer**, s. 751.

¹⁰² **Centel**, s. 71; **Savaşçı**, s. 288.

duyurmaması kişilerin toplum içindeki şeref ve haysiyetini zedelemektedir¹⁰³.

Toplumsal ilginin söz konusu olduğu davalarda verilen tahliye kararları bazen “yönlendirilmiş (manipule edilmiş) beraetler” olarak sunulmakta¹⁰⁴, bazen de beraat nedeninin delil yetersizliği olduğu vurgulanarak aklanmış sanıklar hakkında kuşku uyandırılmaktadır¹⁰⁵. Zira basın suçluluğu önceden ispat eder biçimde doğru olmayan bir etkiyi uyandırmamalıdır¹⁰⁶.

Suçsuzluk karinesine uyulup uyulmadığı, somut olayda ve özel durumlarda seçilen sözcüklere bağlıdır¹⁰⁷. Bu nedenle suçluluğu sabit olmamış bir şüpheliye “*katil, hırsız, terörist*” gibi suç itham edici sözcüklerin kullanılmaması gerekmektedir. Basının şüphe haberi verme yetkisi somut olayda, “*ispat konularına ilişkin asgari mevcudiyeti*” içermek zorundadır. Bu mevcudiyet yayınlanan bilgilerin gerçeklik içeriğini ifade eder¹⁰⁸.

Basın mensuplarının kamunun ilgisini çeken bazı suçlarda resen harekete geçip araştırma yapmaları, suç faillerini bulmaya, delilleri toplamaya ve değerlendirmeye çalışmaları aynı zamanda bunları yayınlamaya, suçluluğu hükmen sabit olmayan bir kişiyi kamuoyuna suçlu olarak yansıtma da suçsuzluk karinesinin doğrudan ihlalidir¹⁰⁹.

Basın yoluyla yapılan ihlallerin mağdurlar tarafından engellenmesi pek mümkün olmadığından ve adil yargılanma hakkını gerçekleştirme görevi devlete düştüğünden Devlet bu tür ihlalleri önlemek için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür¹¹⁰. Bu çerçevede basın araçlarının kullanımının hukuki sınırlarını çizmek, yayın yoluyla kişilerin temel hak ve hürriyetlerinin ihla-

¹⁰³ **Üzülmez**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk...”, s. 942.

¹⁰⁴ **Feyzioğlu**, Metin, “Suçsuzluk Karinesi: Kavram Hakkında Genel Bilgiler ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XLVIII, S. 1, 1999, s. 144.

¹⁰⁵ **Şahinkaya**, s. 281.

¹⁰⁶ **Neuling**, s. 232.

¹⁰⁷ **Grabenwarter**, s. 244.

¹⁰⁸ **Neuling**, s. 232.

¹⁰⁹ **Yarsuvat**, s. 476; **Üzülmez**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk...”, s. 54; **Şahinkaya**, s. 281.

¹¹⁰ **Üzülmez**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk...”, s. 54; **Şahinkaya**, s. 282.

lini engellemek ve adaletin tecellisi amacıyla basın özgürlüğünü sınırlama hususunda bazı ilkeler benimsenip, birtakım yasaklar öngörülmüştür¹¹¹.

AİHM *Allenet de Ribemont-Fransa* kararında; başvuranın gözaltındayken cinayetin elebaşlarından biri olarak gösterilmesi sonucu, kamuoyunda suçlu olduğuna inanılmasının sağlanmasının ve yetkili yargı makamlarının olayları takdirine zarar vermesinin suçsuzluk karinesinin ihlali olduğuna işaret edilmiştir¹¹². Karardan anlaşıldığı üzere basının suçsuzluk karinesini ihlali aynı zamanda yargıyı da etkileyebilmektedir. Kişi toplumda suçlu ilan edilmenin ötesinde hakkındaki yargılama sürecinde hakimlerin, söz konusu olaylara önyargılı yaklaşabileceğinden bahisle olumsuz kanaat sahibi olmaları endişesini de taşıyacaktır. Bu nedenle basın açıklaması, kişinin suçlu olduğu kanaatini uyandıracak ya da hakim veya mahkemelerin olayları değerlendirmesinde önyargılı davranmalarına sebep olacak mahiyette olması gerekmektedir¹¹³.

¹¹¹ **Üzülmez**, “Suçsuzluk Karinesi”, s. 942.

¹¹² *Allenet de Ribemont/Fransa*, 10.02.1995 App. No. 15175/89, par. 39.

¹¹³ **Cengiz**, Serkan/**Demirağ**, Fahrettin/**Ergül**, Teoman/**Mcbride**, Jeremy/**Tezcan**, Durmuş, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları, Ankara, 2008, s. 15; Aynı husus AİHM’nin Y.B. ve diğerleri/Türkiye kararında da belirtilmiştir. “...polis tarafından düzenlenen ve basına dağıtılan ‘basın açıklaması’nın içeriğinde başvuranlar hiçbir fark gözetmeksizin ‘yasadışı örgüt’ olan MLKP’nin mensubu olarak gösterilmiştir. Aynı şekilde, söz konusu basın açıklamasına göre adı geçen şahısların İzmir’in farklı mekanlarında birçok suç islediklerinin tespit edildiği belirtilmiştir. AİHM’nin görüşüne göre bu iki ifadenin, başvuranların itham edildikleri suçları islediklerini onaylayan değerlendirmeler şeklinde yorumlanması mümkündür. Bir bütün olarak ele alındığında, polis yetkililerinin tutumları, kanıtların başvuranların aleyhinde kullanılması yönünde önceden değerlendirildiği ve kimliklerini kolayca ortaya koyan bilgilerin basına verildiği göz önünde bulundurulduğunda bu durum masumiyet karinesine saygı gösterilmesi ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Bu şekilde düzenlenen basın açıklaması, bir yandan kamuoyunun başvuranların suçlu olduğuna inanmasını teşvik ve diğer yandan yetkili hakimlerin olayları değerlendirmesinde ön yargılı davranmalarına neden olmuştur.” (**Elmacı**, Şerafettin, “Suçsuzluk Karinesi”, *Adalet Dergisi*, S. 41, 2011, s. 144; HSYK, Sayı:B. 03.1.HSK.0.70.12.04-010.06.02-147-2011, s. 4).

III. SUÇSUZLUK KARİNESİ VE KORUNMASI

A. GENEL OLARAK

Suçsuzluk karinesi¹¹⁴ hiç kuşkusuz tüm dünyada kabul edilen hukuk prensiplerinden birisidir¹¹⁵. Suçsuzluk karinesi, Anayasa'nın temel haklar ve ödevleri düzenleyen ikinci kısmının "kişinin hakları ve ödevleri" başlığını taşıyan ikinci bölümünde suç ve cezalara ilişkin bir esas olarak 38. maddenin dördüncü fıkrasında; "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde, bu hükme paralel şekilde "Temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddesinin ikinci fıkrasının son kısmında, "...suçluluğu mahkeme kararıyla saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz." şeklinde korunmuştur. Anlaşıldığı üzere suçsuzluk karinesi, sanığa mahkemelerin tarafsızlığı garantisini veren, onun kusuru ispat edilmeden suçlu gibi muamele görmesini engelleyen dokunulmaz anayasal (AY m. 38/IV, 15/IV) bir haktır.

Suçsuzluk karinesi, bir suçtan dolayı kovuşturulan kişinin, suçluluğu mahkeme kararıyla sabit olmadıkça suçlu sayılmamasını ifade etmektedir. Bu karineyi ifade etmek üzere doktrinde "suçsuzluk karinesi"¹¹⁶, "masumluk karinesi"¹¹⁷ ve "masumiyet karinesi"¹¹⁸ deyimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Doktrinde bu ilke karine ötesinde bir hak olarak da kabul edilmektedir¹¹⁹. Bu anlamda "muhakemenin sonuna kadar suçsuz sayılma hakkı"¹²⁰ ve "masum sayılma hakkı"¹²¹ ifadeleri de kullanılmaktadır.

¹¹⁴ Suçsuzluk karinesi, uluslar arası hukuk terimi olarak "presumption of innocence"dir.

¹¹⁵ **Gropp**, Walter, "Masumiyet Karinesinin Ceza Muhakemesini Sınırlayıcı Etkisi", Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku, (Çev. Osman İsfen), Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2004, s. 319.

¹¹⁶ **Özbek**, s. 63; **Üzülmez**, "Türk Hukukunda Suçsuzluk...", s. 67-74; **Gölcüklü**, Feyyaz, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde "Adil Yargılama", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, IL, C.I-II, 1994, s. 221; **Şahinkaya**, s. 19; **Feyzioğlu**, s. 135; **Dönmezer**, Sulhi, "Suçsuzluk Karinesi Üzerine Düşünceler", Prof. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul, 1998, s. 67.

¹¹⁷ **Yüce**, s. 159.

¹¹⁸ **Özbek**, s. 63; **Atlıhan**, s. 291.

¹¹⁹ Feyzioğlu'na göre suçsuzluk karinesinde gerçeğe uygun ya da sabit olduğu kabul edilen bir olaydan, başka bir olayın varlığı sonucuna gidilmesi söz konusu değildir. Bu nedenle

Suçsuzluk karinesi, şüpheli ve sanıkların hakim ve kamuoyu önünde önyargılı olarak suçlu sayılmasını engellemeye yöneliktir¹²². Nitekim her şüphelinin ya da sanığın suçlu olma ihtimali kadar masum olma ihtimali de vardır¹²³. Ceza yargılamasında amaç, adil yargılanma hakkı ihlal edilmeden maddi gerçeğe ulaşmak olduğuna göre¹²⁴, bu da sanığın suçluluğu ispat edilmedikçe kanun koyucu, yargılama makamları ve kamuoyu tarafından suçlu sayılmamasını gerektirmektedir.

Suçsuzluk karinesi kişiye iki yönlü bir koruma sağlamaktadır. Bu korumanın birinci yönü; kişinin yargılama faaliyetinin kendi içinde korunması, ikinci yönü ise yargılama faaliyetinin dışında korunmasıdır. İçsel koruma ile amaçlanan yargılama başlamadan önce hakimlerin şüpheli ya da sanık hakkında önyargı taşımaması¹²⁵, yargılama süresince de dış etkenlere kapalı şekilde hukuka uygun delillere dayanarak vicdani kanaat oluşturmalarıdır. Dışsal koruma ile amaçlanan ise kişinin yargılama makamları dışında kalan resmi makamlar ve medya aracılığıyla ikinci bir yargılamaya tabi tutulmasının engellenmesidir¹²⁶. Nitekim suçsuzluk karinesi sadece adli makamları değil, medyayı da bağlamaktadır¹²⁷. Çünkü basın yoluyla şüpheli ve sanığın aleyhinde yapılan adli haberler suçsuzluk karinesi ile bağdaşmamaktadır¹²⁸. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de suçsuzluk karinesinin sadece bir hakim veya mahkeme tarafından değil, aynı zamanda diğer kamu otoriteleri tara-

suçsuzluk karinesi, kişinin suçsuz olduğunun varsayılmasından ibaret bir temel haktır. (Feyzioğlu, s. 139.)

¹²⁰ **Özbek**, s. 57.

¹²¹ **Yenisey**, Feridun, “İspat Hukuku ve “Fair Trial İlkesi”, Ceza Muhakemesinde Fair Trial İlkesi, İstanbul, 1999, s. 194.

¹²² **Yenidünya**, Ahmet Caner, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Suçsuzluk karinesi”, Güncel Hukuk Aylık Hukuk Dergisi, S. 5, Mayıs 2004, s. 20; **Tozman**, s. 315.

¹²³ **Kara**, s. 298.

¹²⁴ **Ünver/Hakeri**, s. 151.

¹²⁵ **Ladewig**, s. 94; **Grabenwarter**, s. 242.

¹²⁶ **Atlıhan**, Özen, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sisteminde Adil Yargılanma Hakkının Temel Unsuru Olarak Masumiyet Karinesi”, Ankara Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VIII, S. 3-4, 2004, s. 310.

¹²⁷ **Centel**, s. 71; **Demirbaş**, s. 86; **Savaşçı**, s. 288.

¹²⁸ **Demirbaş**, s. 86.

findan ihlal edilebileceği kanaatindedir¹²⁹. Basının da kamu otoritelerinden biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, hem içsel hem de dışsal koruma ile basına bazı sorumluluklar yüklendiği anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında içsel koruma ile yargı etkiden uzak tutulmuş, dışsal koruma ile de kişinin suçluluğu mahkeme kararıyla sabit olmadıkça kamuoyunun huzurunda suçlu sayılması engellenmiş, aynı zamanda lekelenmeme hakkı korunmuştur.

B. SUÇSUZLUK KARİNESİ İLE LEKELENMEME HAKKI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Suçsuzluk karinesi ile yargılanmamış veya yargılaması sürerken bir kişinin kamuoyu önünde suçlu olarak gösterilmesinin önüne geçilerek, şüphelinin ve sanığın lekelenmeme hakkı da korunmaya çalışılmıştır. Bu nedenle suçsuzluk karinesi ile lekelenmeme hakkı arasında sıkı bir bağlantı ve geçişkenliğin söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Lekelenmeme hakkı soruşturma evresinin gizliliği ve suçsuzluk karinesi ile hayata geçmektedir¹³⁰. Dolayısıyla lekelenmeme hakkının suçsuzluk karinesinden kaynaklandığı¹³¹ veya suçsuzluk karinesinin özel bir görünümü ya da unsuru olduğu söylenebilir¹³². Bu bağlamda suçsuzluk karinesine riayet edilmeden yapılan haberler kişilerin temelde lekelenmeme hakkını doğrudan ihlal etmektedir.

Lekelenmeme hakkı, suç şüphesi nedeniyle hakkında soruşturma ya da kovuşturma yürütülen kişinin bu işlemlerden dolayı onur, şeref ve haysiyetinin zarar görmemesi, toplum içindeki saygınlığının zedelenmemesi, hakkında henüz kesin hüküm verilmemiş kişinin masumiyetine zarar verecek, kişiyi toplum nezdinde mahkum edecek nitelikte her türlü yayından kaçınma olarak tanımlanabilir¹³³. Kişi hakkında yürütülen soruşturma ya da kovuşturmanın, lekelenmeme hakkını ihlal etmemesi için adli makamlara önemli görevler düştüğü gibi kamu makamları ve basın-yayın organlarına da önemli

¹²⁹ Allenet de Ribemont/Fransa, 10.02.1995, App. No. 15175/89, par. 36; Aynı yönde: Daktaras/Litvanya, 10.12.2000, App. No. 42095/98, par. 42; Butkevicius /Litvanya, 26.03.2002, App. No. 48297/99, par. 49.

¹³⁰ Özbek, s. 121.

¹³¹ Centel, Nur/Hamide, Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. bs., İstanbul, 2010, s. 153.

¹³² Kara, Eyüp, "Lekelenmeme Hakkı", Adalet Dergisi, S. 43, 2012, s. 190.

¹³³ Kara, s. 188.

görevler düşmektedir. Özellikle basın yoluyla yapılan yayınlar geniş kitlelere ulaştığından kişinin lekelenmeme hakkının ihlali ve sonuçları daha ağır olmaktadır. Örneğin; Ümraniye’de küçük yaşta birçok çocuğa tecavüz eden sapık zannedilerek gözaltına alınan Bilal Akyıldız’ın hayatı, Ümraniye sapığının robot resmine benzetildiği için tutuklanmasıyla kararmıştır. DNA testi sonucu masum olduğu anlaşılmasına rağmen 28 gün tutuklu kalmıştır. Asıl fail Yaman Özelik, yakalandıktan sonra cezaevinden çıksa da, Akyıldız hakkında yayınlanan haberler dolayısıyla tüm Türkiye tarafından tanınmıştır. Bu sebeple işinden olmuş, nişanlısı tarafından terk edilmiştir ve olayın etkisiyle annesi hastalanmıştır. Kendisine ‘Sapık Bilal’ diye hitap edilip toplum tarafından dışlanmıştır¹³⁴.

Basın yoluyla yapılan kişilik hakkı ihlallerinde en sık rastlanan durum mahkeme kararı henüz verilmeden bir kişinin suçlu ilan edilmesidir. Adil yargılama yükümlülüğü her ne kadar yargılamanın basın yargılaması durumuna dönüşmesine engel olmayı gerektirse de adli haberlerin veriliş şekli bazı durumlarda suçsuzluk karinesine aykırılık teşkil etmekte¹³⁵ ve böylelikle kişilerin lekelenmeme hakkı ihlal edilmektedir.

C. SUÇSUZLUK KARİNESİNİN BİR SONUCU OLARAK ŞÜPHEDEN SANIK YARARLANIR İLKESİ

Hukuk devletlerinin hepsinde kabul edilen ve suçsuzluk karinesi ile sıkı bir bağı olan şüpheden sanık yararlanır ilkesine göre, ceza muhakemesi sonucunda, fiilin sanık tarafından işlendiği sabit olmadığı takdirde sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerekmektedir¹³⁶.

Suçsuzluk karinesinin bir uzantısı olarak maddi mesele bakımından ispat edilemeyen hallerde sanık lehine olan çözüm kabul edilmektedir¹³⁷.

¹³⁴ **Pekkan**, Şükran, “Robot Resim Hayatını Kararttı”, <http://www.milliyet.com.tr/2003/08/02/yasam/ayas.html>, E.T. 17.12.2012.

¹³⁵ TBMM İnsan Hakları Komisyonu’nun Medyada Yer Alan Bazı Haberlerin Masumiyet Karinesini İhlal Ettiği İddialarının Araştırılması ile İlgili İnceleme Raporu, s.14.

¹³⁶ **Öztürk**, Bahri/**Tezcan**, Durmuş/**Erdem**, Mustafa Ruhan/**Sırma**, Özge/**Saygılar Kırıt**, Yasemin F./**Özaydın**, Özdem/**Alan Akcan**, Esra/**Erden**, Efser, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. bsk., Ankara, 2013, s. 142.

¹³⁷ **Kunter**, Nurullah/**Yenisey**, Feridun/**Nuhoğlu**, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 14. bs., İstanbul, 2006, s. 32.

İspat yükü iddia makamına ait olup her türlü şüphe sanık lehine yorumlanmak zorundadır¹³⁸. Şüpheden sanığın yararlanması ilkesinin temelinde “*Bir suçlunun cezasız kalmasının, bir suçsuzun mahkum olmasına tercih edilmesi*” düşüncesinin yattığı belirtilir¹³⁹. Kanımızca bu ilke doğrultusunda değerlendirmede bulunursak; bir kişinin suç işlediği şüphesi söz konusuysa bilinmeyen olgu kişinin işlediği düşünülen suçtur. Şüpheden sanık yararlanacağı için de bilinen olgu kişinin masumiyetidir. Kişinin masum olduğu düşüncesinden yola çıkılarak, suçlu olup olmadığı araştırılır. Bu durumda kişinin masumiyetinin kanıtlanmasına gerek yoktur; suçluluğunun kanıtlanamamış olması yeterlidir. Nitekim hukukun temel ilkelerinden olan şüpheden sanık yararlanır (in dubioproreo) ilkesi suçsuzluk karinesinin unsurlarından biridir¹⁴⁰.

Suçsuzluk karinesi, sanık hakkında beraat kararı verildiği hallerde suçu işleyip işlemediği hususunun şüpheli bırakılmasını da engeller. Buna uygun olarak, suçluluğun yeterince ispat edilemediği hallerde “delil yetersizliğinden beraat” kararı yerine “faile isnat edilen fiilin sabit olmadığı”ndan beraat kararı vermek gerekmektedir¹⁴¹. Basın da adli haberleri verirken konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık kriteri gereğince bu nüanslara dikkat etmeli kişinin toplum huzurunda şüpheli kalmasını sağlayacak içerikte haber yapmaktan kaçınmalıdır.

D. SUÇSUZLUK KARİNESİNE UYMAKLA YÜKÜMLÜ KİŞİ VE KURUMLAR

Soruşturma ve kovuşturma makamlarının önyargıyla hareket etmesi ve suçsuzluk karinesine uymaması sonucu şüpheli ve sanığın muhakemenin sonuna kadar suçsuz sayılma hakkı ihlale uğramaktadır. Bu durumda özellikle şüpheli ve sanıkla ilk temasa geçen yetkililerin şüpheli ya da sanığın

¹³⁸ **Ladewig**, Hans-Meyer, “Adil Yargılanma Hakkı-II”, Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku, (Çev. Hakan Hakeri), Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2004, s. 94.

¹³⁹ **Yenidünya**, s. 20; **Öztürk**, s. 142; **Feyzioğlu**, s. 197.

¹⁴⁰ **Dönmezer**, “Suçsuzluk Karinesi”, s. 67.

¹⁴¹ **Üzülmez**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk”, s. 62.

suçsuz olabileceğini düşünerek hareket etmesi önem kazanmaktadır¹⁴². Basın da genellikle şüpheli ya da sanık yakalandığında ya doğrudan kişinin verdiği bilgileri haber yapmakta ya da şüpheli ve sanıkla ilk temasa geçen yetkililerden öğrendikleri bilgileri topluma aktarmaktadır. Nitekim basın yoluyla gerçekleşen suçsuzluk karinesinin ihlali, adli haberlerin verilişinden kaynaklanmaktadır. Bu noktada, hem suçsuzluk karinesi ve basın özgürlüğü karşı karşıya gelmekte hem de suçsuzluk karinesinin üçüncü kişileri bağlayıp bağlamadığı sorunu ortaya çıkmaktadır¹⁴³.

Suçsuzluk karinesinin muhatapları devletin tüm organlarıdır¹⁴⁴. Devlet makam ve mercilerinin ve ayrıca iletişim fonksiyonunu yerine getiren basının suçsuzluk karinesine uygun eylem ve işlemlerde bulunması şayet hukuka uygun hareket etme iddiası içindeler ise, zorunludur¹⁴⁵. Bu itibarla sadece yargı değil, diğer devlet organlarının da suçsuzluk karinesini gözetmek durumundadır¹⁴⁶. Bu nedenle kesinleşmiş bir mahkeme kararı olmaksızın bir bakanın, savcının, polisin, politikacının, idarecinin ya da bir basın mensubunun bir kimseyi “terörist, suçlu, hırsız” gibi ifadeler kullanarak ilan etmesi suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimsenin suçlu sayılmaya-cağı ilkesine aykırıdır¹⁴⁷. Bu şekilde ithamı en yoğun şekilde halkı bilgilendirmekle görevli medya yapmaktadır. Devletin de kişileri yargılamadan mahkum eden medyayı durdurma yükümlülüğü vardır¹⁴⁸.

Görüldüğü üzere, suçsuzluk karinesi sadece yargı organlarını bağlamamaktadır. Devletin tüm resmi makam ve mercilerini aynı zaman da üçüncü kişileri de bağlayan temel bir ilkedir¹⁴⁹. Bu nedenle basın mensupları toplu-

¹⁴² **Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma/Kırıt/Özaydın/Akcan/Erden**, s. 157.

¹⁴³ **Üzülmez**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk”, s. 52.

¹⁴⁴ **Peters**, s. 127; **Demirbaş**, s. 86.

¹⁴⁵ **Dönmezer**, “Suçsuzluk Karinesi”, s. 69.

¹⁴⁶ **Ladewig**, s. 94; **Grabenwarter**, s. 243; **Feyzioğlu**, s. 149-150; **Üzülmez**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk...”, s. 49.

¹⁴⁷ **Şahinkaya**, s. 300.

¹⁴⁸ **Peters**, Anne, “Adil Yargılanma (m. 6 f.1 ve 2), Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku, Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2004, s. 127.

¹⁴⁹ **Üzülmez**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk”, s. 52.

mun bilgilendirilmesi ile kişilerin lekelenmeme hakkı arasındaki çizgiye dikkat etmeli¹⁵⁰, suçsuzluk karinesini ihlal eden, şüpheli ya da sanığı suçlu olarak gösteren, sanığın suçlu gibi işlem görmesine ya algılanmasına neden olan işlem ve eylemlerde bulunmamalıdır.

E. SUÇSUZLUK KARİNESİNİ KORUMAYA YÖNELİK OLARAK SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİ

Suçsuzluk karinesinin basın karşısında sağlam kalması ve hüküm ifade etmesi hukuka dayanan rejimlerde zorunludur¹⁵¹. O halde suçsuzluk karinesi basın özgürlüğü karşısında korunmalıdır. Koruma yollarından en önemlilerinden biri de soruşturmanın gizlilikle yürütülmesini sağlamaktır.

Soruşturmanın gizliliği ilkesi hem şüphelinin lekelenmesine engel olmakta hem de şüphelinin toplum nezdinde suçlu adlandırılmasını engellerek suçsuzluk karinesinin korunmasını sağlamaktadır¹⁵².

Uygulamada, düzenlenip henüz mahkemeye sunulmamış veya mahkemeye sunulmakla birlikte mahkemenin iddianameyi inceleyerek bir karar vermediği ya da vermesi için onbeş günlük süre geçmemesine rağmen basında soruşturma ile ilgili işlemlerin içeriğinin, bilgilerin hatta iddianame metninin yayınlanarak sık sık soruşturmanın gizliliği ilkesi ihlal edilmektedir¹⁵³.

Ceza muhakemesi hukukuna hakim olan ilkelerden biri yargılamanın aleniliği ilkesidir. Fakat bu ilke kovuşturma evresine ilişkin olup soruşturma evresinde gizlilik ilkesi geçerlidir¹⁵⁴. Fakat adalet sistemleri 20. yüzyılda meydana gelen değişmelere ayak uydurmakta güçlük çekmektedir. Nitekim günümüzde yargılamanın aleniliği ilkesi bundan etkilenmekte ve basın yoluyla yapılan yayınlar alenilik ilkesinin varlık sebebini aşmaktadır¹⁵⁵.

¹⁵⁰ **Kara**, s. 188.

¹⁵¹ **Dönmezer**, “Suçsuzluk Karinesi”, s. 74.

¹⁵² **Şahinkaya**, s. 35; **Demirbaş**, s. 84.

¹⁵³ **Ünver/Hakeri**, s. 266-267.

¹⁵⁴ **Özbek**, Veli Özer, Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu’nun Anlamı, Ankara, 2005, s. 678; **Özbek**, Veli Özer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. bsk., Ankara, 2012, s. 247.

¹⁵⁵ **Yenisey**, Feridun, “Ceza Adaleti Sisteminin Etkinliği ve Gecikme”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 477.

Soruşturma evresi esas itibarıyla kamuya karşı gizli bir biçimde yürütülmektedir.¹⁵⁶ Soruşturma evresinde amaç nihai maddi gerçeği ortaya koymak değildir. Çünkü maddi gerçeği ortaya çıkarmak kovuşturma aşamasında mahkemelerin görevidir. Soruşturma evresinde maddi gerçeği ortaya koymaya yarayacak delillere ulaşılmaya çalışılır. Bu esnada soruşturma makamlarının olay hakkındaki kanaatlerinin de değişebilmesi mümkündür¹⁵⁷. Soruşturma evresinin amacı ve işlevi göz önünde bulundurulduğunda gizlilikle yürütülmesinin önemi anlaşılır. Suçsuzluk karinesine riayet etmek için, öncelikle soruşturmanın gizlilikle yürütülmesi gereklidir. Çünkü suçsuzluk karinesinin pratikte korunması soruşturmanın gizliliği ilkesine uymakla mümkün olmaktadır.

Soruşturmanın gizliliğinin iki anlamı vardır. Bunlardan birincisi dahili gizlilik ve soruşturma işlemlerinde ilgililerden başka kimsenin hazır bulunamamasında ve tarafların bazı soruşturma işlemlerini öğrenme yasağında somutlaşır. İkincisi ise, harici gizlilik olarak adlandırılabilir ve soruşturma işlemlerinin kamuya açıklanması, özellikle de yayınlanması yasağını ifade eder¹⁵⁸. Basın özgürlüğü açısından soruşturmanın harici gizliliği önem taşımaktadır. Basın mensupları, esasen soruşturma işlemine katılan kişilerden¹⁵⁹ olmamakla beraber, belli ölçüde gizlilik yükümü altına alınmışlardır. Bu bağlamda soruşturmanın gizliliğini ihlal eden fiiller, Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinde suç olarak öngörülmüştür¹⁶⁰.

Anayasa'nın 28. maddesinde belirtildiği üzere, yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için kanunla belirtilecek sınırlar içinde olaylar hakkında yayım yasağı konulamayacaktır. Kanunla belirtilmiş sınırlardan biri de soruşturmanın gizliliğidir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun "Soruşturmanın gizliliği" kenar başlıklı 157. maddesinde; "(1) Kanunun başka hüküm koyduğu haller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir."

¹⁵⁶ **Özbek**, s. 74.

¹⁵⁷ **Centel/Zafer**, s. 93.

¹⁵⁸ **Centel/Zafer**, s. 94; **Okuyucu-Ergün**, Güneş: "Soruşturmanın Gizliliği", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. LIX, S. 2, 2010, s. 249.

¹⁵⁹ Soruşturma evresine katılan kişiler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: **Özbek**, 194 vd.

¹⁶⁰ **Ergün**, s. 243.

ifadesiyle bu sınırların en önemlilerinden biri açıkça ifade edilmiştir. Hükme göre, ceza muhakemesinin soruşturma evresi, kural olarak, gizlidir. Ancak, bu kurala kanunla istisna getirmek, yani bazı işlemler bakımından söz konusu gizliliği kaldırmak mümkündür¹⁶¹. Bu husus “savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla” ifadesiyle vurgulanmıştır¹⁶². Yani gizlilik kuralı olmakla beraber, soruşturma evresinde yapılan kişilere ve işleme göre gizliliğin kapsamının ve yoğunluğunun değişmesi mümkündür¹⁶³. Ayrıca 157. maddede savunma gerekleri ile soruşturmanın gizliliği gereği arasındaki denge arayışı ifade edilmiştir¹⁶⁴.

Soruşturmanın gizliliğine bağlı olarak suçsuzluk karinesine ilişkin bir hüküm de Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nde düzenlenmiştir. 27. madde “Suçluluğu bir yargı hükmüne bağlanana kadar kişinin masumiyeti esastır ve hazırlık soruşturması gizlidir. Bu nedenle, soruşturma safhasında gözaltındaki bir kişinin suçlu olarak kamuoyuna duyurulmasına, basın önüne çıkartılmasına, kişilerin basınla sorulu cevaplı görüştürülmelerine, görüntülerinin alınmasına, teşhir edilmelerine sebebiyet verilemez ve soruşturma evraki hiçbir şekilde yayınlanamaz.” şeklinde basın özgürlüğüne kısıtlamalar getirmiştir.

Ceza muhakemesinin soruşturma evresine ilişkin olarak basında yer alan haberler sebebiyle soruşturmanın gizliliği ve dolayısıyla kişilerin suçsuzluk karinesi ihlal edilebilmektedir. Soruşturmanın gizliliğine ilişkin sorunlar, soruşturma gerekleri ile kamuoyunun bilgi edinme gerekleri arasındaki ihtilaftan kaynaklanmaktadır. Suç işleyen kişinin ortaya çıkarılabilmesi için etkili bir araştırma ve soruşturma faaliyetinin yürütülmesi amacı ile basının haber verme görevini yerine getirmesi ve kamuoyunu bilgilendirme amacı ve savunma hakkı arasında sürekli bir çatışan ve yarışan menfaatler ilişkisi söz konusudur¹⁶⁵. Çatışma, kimi zaman şüpheli ve sanıkları daha hüküm verilmeden toplum nezdinde mahkum edebilmektedir¹⁶⁶. Bu bağ-

¹⁶¹ Ergün, s. 245.

¹⁶² Özbek, YCMK Anlamı, s. 678.

¹⁶³ Centel/Zafer, s. 94.

¹⁶⁴ Özbek, s. 247; Ergün, s. 247.

¹⁶⁵ Ergün, s. 284.

¹⁶⁶ Kara, s. 191.

lamda basın özgürlüğü ile soruşturmanın gizliliği ve suçsuzluk karinesi arasındaki dengenin sağlanması gerekmektedir. Böylelikle lekelenmeme hakkı da korunmuş olacaktır.

AIHM Dupuisve diğerleri/France kararında¹⁶⁷, “Başkan’ın Kulakları” adlı kitaplarında bir ceza soruşturmasına ilişkin gizli bilgileri ifşa eden iki gazetecinin ve bir yayıncının ifade özgürlüğünün Fransız devleti tarafından ihlal edildiğine oybirliğiyle karar vermiştir. Mahkeme, kitabın konusu ve kitapta bahsedilen kişinin bir siyasetçi olması dolayısıyla kamuoyunu yakından ilgilendirdiğini, kamunun yargılamayla ilgili bilgilenmeye hakkı olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, ceza soruşturmasının gizliliğinin hem soruşturmanın sıhhati bakımından hem de şüphelinin suçsuzluk karinesinden faydalanması için önemli olduğunu belirtmesine rağmen, kitabın yayınlandığı dönemde soruşturmaya ilişkin çok sayıda haberin zaten medyada yayınlanmış olduğu ve söz konusu kişi hakkında soruşturma olduğunun kamuoyu tarafından bilindiği gerekçesiyle, soruşturmanın gizliliğinin daha üstün bir menfaat olmadığına karar vermiştir¹⁶⁸.

Türk Ceza Kanunu’nun 285. maddesinde soruşturmanın gizliliğine ilişkin olarak, yasağa tabi olan kişiler gösterilmek yerine, soruşturma evresinde gerçekleştirilen usul işlemleri esas alınarak gizlilik objektif bir şekilde sağlanmıştır. Böylelikle gizliliğe tabi olan kişilerin kapsamı soruşturma aşamasında gerçekleştirilen işlemler esas alınarak belirlenmelidir. Buna göre, soruşturma işlemlerine katılan kişilerin (hakim, savcı, tanık, bilirkişi) gizlilik yükümlülüğüne uymak zorunda olmalarına karşın, soruşturma işlemini veya içeriğini herhangi bir şekilde tesadüfen öğrenen kişi bakımından böyle bir yükümlülük söz konusu olmadığından¹⁶⁹Türk Ceza Kanunu’nun 285. maddesi uyarınca sorumluluğu doğmayacaktır¹⁷⁰. Soruşturma ve kovuş-

¹⁶⁷ Dupuis ve diğerleri/Fransa, 07.06.2007, App. No. 1914/02.

¹⁶⁸ **Ergün**, s. 261-262.

¹⁶⁹ **Ergün**, s. 246.

¹⁷⁰ 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun’unun 105. maddesinin 4. bendi ile 09.06.2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 19. maddesi yürürlükten kaldırılmadan önce herhangi bir nedenle ya da tesadüfi şekilde soruşturmaya ilişkin bilgileri öğrenen ya da öğrendiklerini aktaran kişi basın mensubu ise bu durum özellik göstermekteydi. Çünkü basın mensubu

turma işlemleri sırasında bizzat bulunan basın mensubu ses veya görüntüleri yetkisiz olarak kayda alır veya naklederse de Türk Ceza Kanunu'nun 286. maddesi uyarınca sorumlu olacaktır.

F. 6352 SAYILI KANUN'UN GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLERİN SUÇSUZLUK KARİNESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun ile Türk Ceza Kanunu'nun soruşturmanın gizliliğini düzenleyen 285. maddesi yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenlemeye gidilmesinin sebebi olarak önceki düzenlemede soruşturmanın gizliliğini ihlal kavramının kapsamının açık ve net olarak ifade edilememesi, uygulamada problemlerle karşılaşılması, gereksiz soruşturma ve kovuşturmanın yapılmış olması belirtilmiştir. Bu sebeple de düzenleme ile suçun unsurlarının ve yaptırımının yeniden belirlenmesi ihtiyacının ortaya çıktığı vurgulanmıştır¹⁷¹.

6352 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde belirtildiği üzere, soruşturmanın gizliliğinin ihlalinin suç olarak düzenlenmesinin nedenleri; ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük, gerçeğe ulaşma ilkelerini olanaklı kılmak, soruşturma ve kovuşturma görevlilerinin her türlü baskı ve etkiden korunmalarını sağlamak ve asıl olarak da suçsuzluk karinesinin ihlalinin önlemektir. Bu bağlamda soruşturma işlemlerinin düzgün şekilde gerçekleştirilebilmesi ve suçsuzluk karinesine uyularak şüphelinin lekelenmemesi hakkının korunması için soruşturmanın gizlilikle yürütülmesi gereklidir¹⁷².

Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinde gizliliğin ihlaline ilişkin dört ayrı suç tanımına yer verilmektedir. Bunlar; sadece soruşturmanın tarafları dışındaki kişilere karşı gizli tutulan soruşturma işlemleri ile ilgili gizliliğin ihlali (m. 285/I), soruşturmanın belirli suçlularına karşı gizli tutulan soruşturma işlemleri ile ilgili olarak gizliliğin ihlali (m. 285/II), kovuşturma evresinde kapalı oturumlarda yapılan açıklama veya görüntülerin gizliliğinin

bu bilgileri hukuka aykırı surette adli haber konusu yaparsa yargıyı etkilemeden ötürü 19. madde uyarınca de sorumluluğu doğabilirdi.

¹⁷¹ 6352 sayılı Kanun Genel Gerekeçe, www.tbmm.gov.tr, E.T. 10.12.2012.

¹⁷² Ergün, s. 244.

ihlali (m. 285/III), şüpheli veya sanığın suçlu olarak damgalanmasını sağlayacak şekilde görüntülerinin yayımlanmasıdır (m.285/V).

285. maddenin yeni şekline göre; soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun oluşabilmesi için; soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanması suretiyle, masumiyet karinesinden yararlanma hakkının veya haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi ya da soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğine ilişkin olarak yapılan açıklamanın maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması gerekir. Şayet bu nitelikte değil ise, soruşturma evresindeki işlem içeriklerinin haber konusu yapılması, basın özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anlaşılan o dur ki soruşturma evresine ilişkin bilgilerin edinilmesi ve açıklanması ihlal suçunu gerçekleştirmek için yeterli değildir. Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanmasının suçsuzluk karinesini, haberleşmenin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal etmesi ya da maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye uygun olması gerekmektedir.

Soruşturma işlemlerinin gizliliğinin ihlali suçu ile koruma altına alınması amaçlanan hukuki değerlerden ilki, soruşturma işlemlerinin maddi gerçeğin tespitine imkan verecek şekilde icrasını sağlamaktır. Maddi gerçeğe ulaşılarak, kişilerin, Devlettten suçluların cezalandırılmasını talep etme hakkının gerçekleştirilmesi veya suçsuz olduklarının tespiti sağlanmaktadır. Zira, soruşturma işlemlerinin gizliliğinin ihlalinin suç olarak tanımlanmasıyla, suçsuzluk karinesi koruma altına alınmaktadır¹⁷³.

Soruşturma evresindeki işlemlerin gizliliğinin, soruşturmanın tarafları bakımından ve diğer kişiler bakımından ikiye ayrılarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Soruşturmanın gizliliğini soruşturmanın makamları bizzat kamuoyu huzurunda açıklamalar yaparak da ihlal edebilirler. Soruşturma makamları medya açıklamalarını dengeli şekilde biçimlendirmeli, kusur isnadına yol açacak açıklamalardan ve şüpheliyi medya önünde tanınacak bir konuma getirecek tutumlardan kaçınmalıdırlar¹⁷⁴. Basın, soruşturmanın gizliliğini ihlal eden diğer kişiler grubunda değerlendirilebilir. Basın, gizliliğini ihlal ettiği soruşturmanın yanı sıra bu soruşturmaya ilişkin bilgileri

¹⁷³ 6352 sayılı Kanun 73. madde gerekçesi, www.tbmm.gov.tr, E.T. 10.12.2012.

¹⁷⁴ Neuling, s. 300.

aktarmak suretiyle suçsuzluk karinesine ve kişilerin lekelenmeme hakkına da hanel getirebilir. Buna bağlı olarak kişilerin şeref ve haysiyeti ya da özel hayatının gizliliği de ihlale uğrayabilir.

Yeni düzenlemede soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun basın yoluyla işlenmesini ceza artırımı sebebi olmaktan çıkarılmıştır. Dolayısıyla bu suçun basın yoluyla işlenmesi artık bir özellik göstermemektedir. Ayrıca önceki düzenlemede bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörölmüşken, yeni düzenlemede bunun yanında bir yıldan üç yıla kadar adli para cezası seçimlik ceza olarak öngörölmüştür. Bu şekilde seçimlik ceza yoluna gidilmesi şüpheli ya da sanık açısından lehte olmuştur.

Hükme beşinci fıkra olarak soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılması söz konusu yapılmamasının suç oluşturmayacağı eklenmiştir. “*Haber verme sınırları*” açık şekilde belirtilmeden böyle muğlak bir ifade ile hangi haberlerin gizliliğin ihlalini oluşturacak nitelik taşıdığını belirlemek güçtür. Kaldı ki gizliliğin ihlali suç olarak düzenlenmiş ise bu ihlali oluşturacak eylemlerin açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Lekelenmeme hakkının korunması soruşturma evresinin gizlilikle yürütülmesi ve suçsuzluk karinesine riayet edilmesi ile mümkün olmaktadır. Suçsuzluk karinesinin korunması için ise, öncelikle soruşturmanın gizlilikle yürütülmesi gereklidir. Aksi halde soruşturmanın gizlilikle yürütülmemesi sonucu kişinin suçsuzluk karinesi zedelenip, lekelenmeme hakkına hanel gelebilir. Nitekim soruşturmanın gizliliği ilkesi, suçsuzluk karinesi ve lekelenmeme hakkı birbirine kuvvetli bağlarla bağlıdır. Dolayısıyla birinin yıkılması domino etkisi yaratarak peşi sıra diğerinin de yıkılmasına sebebiyet verebilir.

Sansasyon yaratma ya da manipölasyon yapma amacına yönelik haberler basın özgürlüğü ile gerekçelendirilemez. Çünkü basına tanınan ayrıcalık bu özgürlüğü kötüye kullanmayı kapsamaz. Basın özgürlüğü temelde medyayı korusa da meşruiyetini hukuka uygun haberlerden almaktadır. Bundan ötürü hukuka aykırı her haberin cezai ve hukuki sorumluluk doğurması gerekmektedir.

Sanığın kimliğine ilişkin bilgilerin açıkça öğrenilmesi, resminin ifşa edilmesi çok üstün bir kamu yararına hizmet etmiyorsa yani toplum tarafından bu kişinin kimliğinin öğrenilmesi üstün bir menfaate dayanmıyorsa bu durumda kişinin suçsuzluk karinesi basın özgürlüğü karşısında üstün tutulmalıdır.

Suçsuzluk karinesi genellikle adli haberler yoluyla zedelenmektedir. Adli haberler ise süreli yayımlarla kamuoyuna sunulmaktadır. Bu sebeple hukuki konularda özellikle adli haberlerde bilgi, yanlışlıklarının ve eksikliğin giderilmesi ve haberin veriliş biçiminin kontrol edilmesi amacıyla süreli yayımlarda özellikle adli haberleri inceleyen editörlerin bulundurulmasının kanuni bir şart olarak düzenlenmesi ihlallerin önlenmesini sağlayabilir.

Kolluđu, basını ve yargıyı üç ayrı küme olarak düşünecek olursak, kesişim kümelerini adli vakalar oluşturacaktır. Dolayısıyla adil yargılanma hakkının, lekelenmeme hakkının, soruşturmanın gizliliğinin ihlalinin ve suçsuzluk karinesine riayet edilmemesinin sebebini öncelikle bu üç kümenin işlemlerinde ve eylemlerinde aramak gerekmektedir. Bu nedenle her bir kümeyi oluşturan kişiler yerine getirdikleri görev ve sorumluluklarda insanın onurunu korumanın en önemli değer olduğu bilincini içselleştirmelilerdir.

Kaynakça

- Arısoy**, Mine: “Hakaret”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 72, 2007, s. 152-205.
- Atalay**, Esra: Türkiye’de Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Özgürlüğü, İzmir,1995.
- Atlıhan**, Özen: “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sisteminde Adil Yargılanma Hakkının Temel Unsuru Olarak Masumiyet Karinesi”, Ankara Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VIII, S. 3-4, 2004, s. 291-328.
- Belli**, Doğan Bülent: Basın Yolu ile Kişilik Haklarına Saldırlardan Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara, 2008.
- Çankaya**, Özden/**Yamaner**, Melike Batur: Kitle İletişim Özgürlüğü, Ankara, 2006.
- Cengiz**, Serkan/**Demirağ**, Fahrettin/**Ergül**, Teoman/**Mcbride**, Jeremy/**Tezcan**, Durmuş: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları, Ankara, 2008.
- Centel**, Nur: “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C. XLIX, S. 3, 1994, s. 57-72.
- Demirbaş**, Timur: Soruşturma Evresinde Şüphelinin İfadesinin Alınması, 2. bsk., Ankara, 2011.
- Dönmezer**, Sulhi: “Basın Hürriyetini Düzenleyen ve Sınırlayan Mevzuatın Değerlendirilmesi”, İÜHFİM, C. XXXII, S.1, 1966, s. 429-455. (Kıs. “Basın Hürriyetini Düzenleyen Mevzuat”).
- Dönmezer**, Sulhi: “Yine Basın Özgürlüğü Üzerine”, Yeni Türkiye, Medya Özel Sayısı, S. 11, Eylül-Ekim 1996, s. 247-250.
- Dönmezer**, Sulhi: “Suçsuzluk Karinesi Üzerine Düşünceler”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s.67-83. (Kıs. “Suçsuzluk Karinesi”).
- Dönmezer**, Sulhi: Basın ve Hukuku, 4. bs., İstanbul, 1976.

- Elisabeth, Palm:** “Freedom of Press in the Light of European Court of Human Right and European Law, the Right to Fair Trial, the Relations in Investigation and Prosecution”, *Çağdaş Demokrasilerde Yargı ve Medya İlişkileri*, Ed. Yalçın Şahinkaya,, Ankara, 2010.
- Elmacı, Şerafettin:** “Suçsuzluk Karinesi”, *Adalet Dergisi*, S. 41, 2011, s. 133-148.
- Emerson, Thomas I.:** “The Right of Privacy and Freedom of the Press”, *Harvard Civil Rights-Civil Liberties Law Review*, V. 14, N. 2, 1979, s. 329-360.
- Eren, Fikret:** *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 12. bsk., İstanbul, 2010, s. 774.
- Erman, Sahir/Özek, Çetin:** *Açıklamalı Basın Kanunu ve İlgili Mevzuat*, İstanbul, 2000.
- Feyzioğlu, Metin:** “Suçsuzluk Karinesi: Kavram Hakkında Genel Bilgiler ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”, *AÜHFD*, C.XLVIII, S.1, 1999, s. 135-163.
- Gedik, Ömer:** *Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü*, Ankara, 2008.
- Gölcüklü, Feyyaz:** *Haberleşme Hukuku*, Ankara, 1970.
- Gölcüklü, Feyyaz,** “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde “Adil Yargılama”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, IL, C.I-II, 1994.
- Grabewarter, Christoph:** “*Yargılama Güvenceleri- Adil Yargılama Hakkı* (İHAS m. 6)”, (Çev. Osman Can), *Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku*, Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2004, s.181-244.
- Gropp, Walter:** “Masumiyet Karinesinin Ceza Muhakemesini Sınırlayıcı Etkisi”, *Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku*, (Çev. Osman İsfen), Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2004, s. 319-333.
- Hacıoğlu, Burhan Caner:** “Türk Ceza Adalet Sisteminin İşleyişindeki Etkinlik Konulu Araştırma Raporu Üzerinde Bir Değerlendirme”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. I, S. I, 1997, s. 69-85.

- İçel**, Kayıhan/Ünver, Yener: Kitle Haberleşme Hukuku, 8. bs., İstanbul, 2009
- İlkiz**, Fikret/Günaydın, Barış: “Kişilik Hakları-Medyada Etik ve Yargı Kararları”, Küresel İletişim Dergisi, S. 2, 2006, s. 1-15.
- İlkiz**, Fikret: “Kişilik Hakları ve Özel Yaşam/Gazetecilerin Korunması Hak ve Özgürlükleri”. İstanbul Barosu Dergisi, C. LXXIII, S. 1, 1999.
- Kaboğlu**, İbrahim: Özgürlükler Hukuku, 6. bsk., Ankara, 2002.
- Kara**, Eyüp: “Lekelenmeme Hakkı”, Adalet Dergisi, S. 43, 2012, s. 188-197.
- Karaca**, Nuray Gökçek: Gazetecinin Basın İş Kanunu’ndan Doğan Hakları ve Sorumlulukları: 5953 Sayılı Basın İş Kanunu ve Uygulaması, İstanbul, 2010.
- Kapani**, Münci: Kamu Hürriyetleri, 7. bsk., Ankara, 1993.
- Karahasan**, Mustafa Reşit: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler: Notlandırılmış Yasa Maddeleri ve Yargıtay Kararları, C. IV, 2004.
- Kartal**, Bilal: “Basın-Yayın Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı ve Hukuki Sorumluluk”, Yargıtay Dergisi, C. XXIII, S. 1-2, Ocak-Nisan 1997, s. 105-135.(Kıs. Basın-Yayın).
- Kartal**, Bilal: Aykırı Düşünceler: Kişilik Haklarına Yönelik Tazminat Davalarında Karşı Oylarım (Basın ve Basın Davaları Hakkında Karşı Oylarım), Ankara, 2010.
- Kılıçoğlu**, Ahmet: Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yolu ile Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, 3. bs., Ankara, 2008.
- Koziol**, Helmut: “Der Schutz der Persönlichkeitsrechte gegenüber Massenmedien: Zusammenfassung und Ausblick”, Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien, Eds. Helmut Koziol/Alexander Warzilek, Springer Wien Newyork, Germany, 2005, s. 661-679.
- Ladewig**, Hans-Meyer: “Adil Yargılanma Hakkı-II”, Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku, Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2004, s. 87-108.

- Kunter**, Nurullah/**Yenisey**, Feridun/**Nuhoğlu**, Ayşe: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 14. bs., İstanbul, 2006.
- Neuling**, Christian-Alexander: “Ceza Adaleti ve Medya-Hazırlık Soruşturmasında Medya Aleniliği mi Yoksa Adli Susma Yükümlülüğü mü””, (Çev. Yener Ünver), Özel Yaşam, Medya ve Ceza Hukuku, Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2007, s. 225-239.
- Özek**, Çetin: Türk Basın Hukuku, İstanbul, 1978.
- Özel**, Sibel: Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, 2. bsk., Ankara, 2004. (Kıs. Uluslararası Alanda...).
- Özel**, Sibel: “Basın Yoluyla Kişilik Hakkı İhlallerinde Hukuka Uygunluk Unsurunun Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Erden Kuntalp’e Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. I, S. 1, 2004, s. 163-183. (Kıs. Basın Yoluyla...).
- Okuyucu-Ergün**, Güneş: “Soruşturmanın Gizliliği”, AÜHFD, C. LIX, S. 2, 2010, s. 243-275.
- Özbek**, Veli Özer: Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. bsk., Ankara, 2012.
- Özbek**, Veli Özer: Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu’nun Anlamı, Ankara, 2005.(Kıs. YCMK Anlamı)
- Özkorkut**, Nevin Ünal: “Basın Özgürlüğü ve Osmanlı Devletindeki Görünümü”, AÜHFD, C. LI, S. 3, 2002, s. 65-84.
- Öztürk**, Bahri/**Tezcan**, Durmuş/**Erdem**, Mustafa, Ruhan/**Sırma**, Özge/**Saygılar Kırıt**, Yasemin F./**Özaydın**, Özdem/**Alan Akcan**, Esra/**Erden**, Efser: Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. bsk., Ankara, 2013.
- Peters**, Anne: “Adil Yargılanma (m. 6 f.1 ve 2), Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku, Proje Yöneticisi: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, Ankara, 2004, s. 121-128.
- Sahir**, Erman/**Çetin** Özek: Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, İstanbul, 1994.
- Salihpaşaoğlu**, Yaşar: Türkiye’de Basın Özgürlüğü, Ankara, 2007.

- Savaşçı**, Bilgehan: “Haberleşme Özgürlüğünün Kovuşturma Evresinde Sınırlandırılması”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 96, 2011, s. 269-292.
- Sunay**, Reyhan: Avrupa Sözleşmesinde ve Türk Anayasasında İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları, Ankara, 2001.
- Şahinkaya**, Yalçın: Suçsuzluk Karinesi, Ankara, 2008.
- TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu**, Medyada Yer Alan Bazı Haberlerin Masumiyet Karinesini İhlal Ettiği İddialarının Araştırılması İle İlgili İnceleme Raporu, Mart 2010.
- Tozman**, Önder: “Suçsuzluk Karinesi: Türk Hukukundaki Sonuçları”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XI, S. 3-4, 2007, s. 315-353.
- Ünver**, Yener/**Hakeri** Hakan: Sorularla Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2006.
- Üzülmez**, İlhan: “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, Fahiman Tekil’in Anısı’na Armağan, İstanbul, 2003, s. 929-952.
- Yarsuvat**, Duygun: “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 465-476.
- Yenidünya**, Ahmet Caner/**Alşahin**, Mehmet Emin: “Bireyin Şerefine Karşı Suçlar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 68, 2007, s. 43-93.
- Yenidünya**, Ahmet Caner: “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Suçsuzluk karinesi”, Güncel Hukuk Aylık Hukuk Dergisi, S. 5, Mayıs 2004.
- Yenisey**, Feridun: “Ceza Adaleti Sisteminin Etkinliği ve Gecikme”, Dönmezer, Sulhi, “Suçsuzluk Karinesi Üzerine Düşünceler”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 477-518.
- Yüce**, Turhan Tufan: “Sanığın Savunması ve Korunması Açısından Ceza Soruşturmasının Ümanist İlkeleri”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 1, 1998 s. 156-167.
- Yüzer**, Dilara: 1982 Anayasası’nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması, Ankara, 2013.